

**Naisrepresentaatiot Lisa Beveren teoksessa
Naisena olemisen voima**

Kandidaatintutkielma

Noora-Leea Koponen

Suomen kieli

Kieli- ja viestintätieteiden laitos,

Jyväskylän yliopisto

2017

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Noora-Leea Koponen	
Työn nimi – Title Naisrepresentaatiot Lisa Beveren teoksessa Naisena olemisen voima	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Huhtikuu 2017	Sivumäärä – Number of pages 35
Tiivistelmä – Abstract	
<p>Länsimaisessa kulttuurissa suurena keskustelunaiheena nykypäivänä ovat sukupuolten roolit sekä feminiinisuuden ja maskuliinisuuden yhteensulautuminen. Näiden keskustelujen takana ovat oletukset tyypillisestä sukupuolen edustajasta. Tyypilliset edustajat ovat usein representaatioita, jotka uusintavat ja tuottavat ymmärryksiä meistä itsestämme ja muista. Tämän seurauksena määräytyy myös se, miten näemme ja kohtelemme itseämme ja muita. Sen vuoksi representaatioita on tärkeää tutkia. Lisa Beveren vaikuttamaan pyrkivässä teoksessa <i>Naisena olemisen voima</i> käsitellään naiseutta ja naiseuden rooleja. Kandidaatintutkielmani tavoitteena oli selvittää, millaisia naisrepresentaatioita kyseisessä teoksessa rakentuu.</p> <p>Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii diskurssintutkimus, joka näkee kielenkäytön olevan sosiaalista toimintaa ja vaikuttavan sosiaaliseen todellisuuteen. Sosiaalisen toiminnan ja sosiaalisen todellisuuden rakentumisen myötä hyödynnän tutkielmassani erityisesti representaation ja diskurssien käsitteitä. Kielitieteellisesti määriteltynä diskursseilla viitataan erilaisiin merkityssysteemeihin ja representaatioilla asioiden uudelleen esittämiseen ja kuvaamiseen. Koska tutkielmani on vahvan aineistolähtöinen, olen tarkastellut aineistoa analyttisen diskurssianalyysin keinoin.</p> <p>Tutkimusaineistonani on toiminut Lisa Beveren <i>Naisena olemisen voima</i> -teos, jonka olen rajannut kahteen lukuun. Nämä luvut rajautuivat aineistosta sisällön perusteella. Tärkein sisällöllinen kriteeri oli, että luvut sanallistavat ja kuvaavat naiseutta. Analyysissä tarkastelin laaja-alaisesti niitä kielellisiä aineksia, joiden avulla naisia kuvattiin teoksessa. Teoksen luonteen vuoksi kiinnitin huomioni erityisesti sanavalintoihin, naisen nimityksiin ja naisen kuvauksen yhteydessä tehtyihin kielellisiin valintoihin.</p> <p>Aineistosta nousi esiin neljä erilaista diskurssia, jotka olen nimennyt kunnia kauneutena -diskurssiksi, voimadiskurssiksi, yhteenkuuluvuusdiskurssiksi ja tasa-arvoisuusdiskurssiksi. Näiden diskurssien avulla olen kuvannut aineistosta nousevia naisrepresentaatioita. Naista representoitiin muun muassa sisäisesti kauniiksi, joka nostaa muita, ulkoisesti kauniiksi ilman vaatimuksia, välittäväksi ja henkisesti vahvaksi, miehen pariksi ja miehen kanssa tasa-arvoiseksi yksilöksi.</p>	
Asiasanat – Keywords analyttinen diskurssintutkimus, representaatio, diskurssit, naiseus	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston kielten ja viestintätieteiden laitos	
Muita tietoja – Additional information	

1 SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
1.1 Tutkimuksen tausta ja lähtökohdat	1
1.2 Aiempi tutkimus	3
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	5
2.1 Diskurssintutkimuksen lähtökohtia	5
2.2 Kieli rakentamassa sosiaalista todellisuutta	6
2.3 Representaatio	8
3 AINEISTON KUVAUS JA ANALYYSIMENETELMÄT	11
3.1 Tutkimuksen toteuttaminen	11
3.2 Naisena olemisen voima.....	11
3.3 Kielen analyysistä representaatioihin	13
4 AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET	15
4.1 Kunnia kauneutena -diskurssi.....	15
4.2 Voimadiskurssi	19
4.3 Yhteenkuuluvuusdiskurssi.....	24
4.4 Tasa-arvoisuusdiskurssi.....	28
5 PÄÄTÄNTÖ	31
5.1 Pohdinta ja johtopäätökset.....	31
5.2 Arviointi ja jatkotutkimusideat.....	34
LÄHTEET.....	36

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta ja lähtökohdat

Länsimainen historia ja nyky-yhteiskunta ovat rakentaneet erilaisia käsityksiä ja näkemyksiä naisesta, naiseudesta ja naisena olemisesta. Nämä näkemykset ovat tallentuneet länsimaiseen kirjallisuuteen, jossa kielelliseen ainekseen on jäänyt todisteita siitä, millaisia naiseuden ihanteita ja niiden ilmiäsuja eri aikoina on ollut. Nämä todisteet voidaan löytää diskursseista ja representaatioista, jotka edustavat ja kuvaavat (Paasonen 2010: 40) naista aina siitä kontekstista ja kulttuurista käsin, missä ne on tuotettu. Tällä tavoin se, miten naisia kuvataan ja nimetään, kertoo aina jotain myös ilmenemisympäristöstään: yhteiskunnasta, kulttuurista, puhuttavana olevan asian asemasta ja arvosta.

Länsimaisessa kulttuurissa suurena keskustelunaiheena nykypäivänä ovat sukupuolten roolit sekä feminiinisyyden ja maskuliinisuuden yhteensulautuminen; miehiä rohkaistaan löytämään oma feminiininen puolensa ja naiset kokevat maskuliiniset ominaisuudet edellytykseksi työelämässä menestymiselle. Jotta tällaisia poliittisia, yhteiskunnallisia ja arkipäiväisiä keskusteluja voidaan käydä, keskusteluun osallistujilla tulee olla tiettyjä taustaoletuksia. Näihin keskusteluihin liittyy aina nimittäin jonkinlainen mielikuva siitä, millainen on tyypillinen nainen ja millainen on tyypillinen mies. Käsitys tyypillisyydestä luo myös usein tiedostamattomia ihanteita ja suuntia, joihin tulisi pyrkiä. Nämä mielikuvat yhdessä henkilöiden kokemusten kanssa määrittävät paljon keskustelujen suuntaa. Representaatiot ovat tällaisissa keskusteluissa hyvin vahvasti läsnä.

Representaatioita voi ajatella tapahtumana, jossa esimerkiksi ihmisiin yhdistetään erilaisia merkityksiä, jotka heijastuvat ympäröivään maailmaan. Samalla kun representaatio esittää ja edustaa, se myös tuottaa merkityksiä. Siispä kun kuvataan esimerkiksi naista tietyllä tavalla, se luo syvempiä ja laajempia merkityksiä siitä, millaisia naiset ylipäätään ovat ja millaisia heidän kuuluisi olla. Näin yhdessä kontekstissa rakentuva naiskuva vaikuttaa suurempaan kategoriaan ja kokonaisuuteen. (Paasonen 2010: 40.) Oman tutkimukseni aiheena on Lisa Beveren teoksessa *Naisena olemisen voima* rakentuva naiskuva, jonka tutkimisen olen rajannut naisrepresentaatioiden tarkasteluun teoksen funktion vuoksi. Teoksessaan Bevere pyrkii vaikuttamaan naisten kuvaan itsestään ja rooleistaan.

Kielellä on siis voima kuvastaa ja luoda todellisuutta. Representaatioita onkin oleellista tutkia niiden kielellisen voiman vuoksi: Representaatiot uusintavat ja tuottavat ymmärryksiä meistä itsestämme ja muista. Kieli sisältää aina vaikuttamisen aspektin, sillä kielelliset ilmaukset saavat aina aikaan jonkinlaisen reaktion vastaanottajassaan. Reaktio puolestaan saa aikaan seurauksen, sillä se miten ihmiset nähdään, vaikuttaa siihen, miten heitä kohdellaan; Dryerin (1992) mukaan kulttuuriset representaatiot vaikuttavat siihen, miten ihmisryhmiä todellisuudessa kohdellaan: se, miten ihmiset nähdään, vaikuttaa siihen miten heitä kohdellaan. Representaatioilla on aina vastaanottajansa, jotka tulkitsevat kyseessä olevia representaatioita suhteessa omiin arvoihinsa ja käsityksiinsä. Tässä tulkitsemisprosessissa on olennaista ymmärtää representaatioiden tarkoituksia, tavoitteita ja vaikutuksia vastaanottajaansa, jotta vastaanottaja pystyy arvioimaan niitä kriittisesti. (Paasonen 2010: 40–41.) Kautta aikojen länsimainen kulttuuri on pyrkinyt vaikuttamaan yhteiskuntansa naisiin luomalla ilmiäisiä ihanteellisesta naisesta. Nämä representaatiot ja vaikuttamaan pyrkivät tekstit sisältävät usein myös ohjeita, joita noudattamalla voi saavuttaa näitä ihanteita ja tavoitteita. Representaatioiden vastaanottajan on tärkeää ymmärtää kyseisten representaatioiden tavoitteita ja tarkoitusperiä, sillä erityisesti sukupuolirepresentaatiot liittyvät usein vahvasti kaupallisuuteen tai kulttuurissa opittuihin ihanteisiin.

Naisrepresentaatiot aiheena on erittäin aika- ja kontekstisidonnainen, ja sen vuoksi aihetta voidaan tutkia toistuvasti eri näkökulmista ja konteksteista. On hyvin yleistä, että eri tiedotusvälineet ja teokset luovat mielikuvia ja käsityksiä naiseudesta. Kuitenkaan monien tutkimusten tutkimuskohteet eivät pyri suoranaisesti vaikuttamaan siihen kuvaan, mikä naisella itsellään on itsestään. Sen sijaan monista jo tutkituista tutkimuskohteista on käynyt ilmi niiden pyrkimys vaikuttaa naisten naiskuvaan jonkin hyödykkeen vuoksi: viihteen tai kaupallisuuden. Omassa tutkimuskohteessani, Lisa Beveren teoksessa *Naisena olemisen voima*, pyritään vaikuttamaan naisten naiskuvaan heidän itsensä vuoksi; naisia rohkaistaan hyväksymään naiseutensa, iloitsemaan siitä ja löytämään “naisena olemisen voima”. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista tutkia teoksessa rakentuvaa naiskuvaa sen naisrepresentaatioiden kautta. Kandidaatintutkielmassani päätutkimuskysymykseni onkin se, millaisia naiseuden representaatioita esiintyy Lisa Beveren teoksessa. Tähän pääkysymykseen pyrin saamaan vastauksen kahden alakysymyksen avulla. Tutkimuskysymyksiäni ovat:

1. Millaisia naiseuden representaatioita esiintyy teoksessa?
2. Miten naisia nimetään ja kuvataan?

3. Mitä kuvaukseen sisällytetään ja mitä jätetään pois?

1.2 Aiempi tutkimus

Kuten aikaisemmassa kappaleessa mainitsin, naisrepresentaatioita on tutkittu aiemminkin suhteellisen paljon (ks. Kontula 2001; Tiainen 2009; Äyräväinen 2013; Mustonen 2015; Pajuriutta 2016). Useat eri tiedotusvälineet ja teokset luovat mielikuvia ja käsityksiä naiseudesta. Kiinnostavaa tiedotusvälineistä ja teoksista tehdyissä tutkimuksissa on se, että niiden tulokset, kaikista eroavaisuuksistaan huolimatta, liikkuvat melko samanlaisten teemojen ympärillä. Naisrepresentaatioita on tutkittu esimerkiksi Tiaisen (2009) tutkimuksessa, jossa hän on tutkinut *Cosmopolitan*-aikakauslehden luomaa naiskuvaa. Kyseinen tutkimus osoittaa, että korostetuina asioita tutkittavassa aineistossa on ollut naisen ulkonäkö. Naisesta rakennetaan aineiston mukaan olento, jonka kuuluu hoikistua, mikäli hän haluaa näyttää kauniimmalta. Ulkoisen kauneuden ihannointia ja tavoittelua korostetaan, mutta siitä tehdään samalla myös saavuttamaton ja kaukainen asia. Vaikka naisia kuvataan aktiivisiksi, kiireisiksi ja menestyviksi naisiksi, heitä kuvataan myös avuttomiksi. Nämä avuttomat naiset tarvitsevat ulkopuolisen neuvoja saavuttaakseen paremman itsetunnon.

TV-ohjelmista diskursseja ja naisrepresentaatioita ovat tutkineet esimerkiksi Mustonen (2015) ja Äyräväinen (2013). Mustosen tutkimassa *Girls*-sarjassa rakentuvat naiskuvat ovat epätyypillisiä, sillä useamman hahmon erilaisuuksien kautta sarjassa rakentuu suhteellisen rikas ja monisyinen naiskuva. Kuitenkin sarjan naishahmot liittävät itseensä erilaisia negatiivisia adjektiiveja kuvaamalla itseään sanalla "bitch" eli "ämmä". Tämä nimitys nousee sarjassa suhteessa hahmojen seurustelusuhteisiin silloin, kun naiset kokevat epäonnistuneensa niissä. Tällä "bitch"-nimityksellä sarjan naiset, ja *Girls*-sarja, liittävät naiseuteen sellaisia adjektiiveja kuin hankala, vaikea ja komentelija. Nämä negatiiviset kuvaukset nousevat esille naisten ihmissuhteista, mikäli he eivät ole suoriutuneet niistä hyvin. Äyräväisen tutkimuksessa (2013) keskiössä on japanilainen TV-sarja *Hotaru no hikari*, jossa naisrepresentaatiot esiintyivät sellaisissa teemoissa kuin koti, seurustelu ja ulkonäkö. Aineiston mukaan japanilainen naiskauneus määrittyy sen mukaan, kuinka ulkoisesti kaunis sekä onnistunut kotitöissä ja parisuhteessa nainen on. Tässä tutkimuksessa toistuvat muiden tutkimusten teemat suhde, ulkonäkö ja suoriutuminen.

Näiden tutkimusten tuloksista on nähtävissä naisrepresentaatioiden rajoittuneisuus, kapeus ja negatiivisuus. Tuloksien pohjalta syntyy kuva naisesta olentona, jossa huomionarvoista on hänen kaunis ulkomuotonsa sekä suorituksensa. Muutoin nainen omaa negatiivisia luonteenpiirteitä ja heikkoja ominaisuuksia. Monet näistä tutkimuskohteista eivät selvästikään ole pyrkineet vaikuttamaan positiivisesti siihen kuvaan, mikä naisella itsellään on itsestään. Sen sijaan monet näistä tutkimuskohteista ovat pyrkineet vaikuttamaan naisten naiskuvaan jonkin hyödykkeen vuoksi: viihteen tai kaupallisuuden. Esimerkiksi sarjoissa naiset saatetaan kuvata tietyllä tavalla sarjan kiinnostavuuden vuoksi ja naistenlehtien kuvaukset naisista saattavat pyrkiä luomaan tietynlaisia kuvia unelmasta tai ihanteellisuudesta, joka herättää lukijoissa tarpeita kaupallisuutta tuokien. Omassa tutkimuskohteessani, Lisa Beveren teoksessa *Naisena olemisen voima*, pyritään vaikuttamaan naisten naiskuvaan heidän itsensä vuoksi ja kumoamaan tiettyjä aiemmin rakennettuja negatiivisia naisrepresentaatioita. Teos onkin niin kutsuttu “author book”, jossa pyritään vaikuttamaan ja valistamaan tiettyä kohderyhmää eli tässä tapauksessa naisia. Näiden aikaisempien tutkimusten tuloksien ja aiemmin esittelemäni tutkimusongelman pohjalta on kiinnostavaa nähdä, millaisia naisrepresentaatioita Beveren teos pitää sisällään ja kuinka ne eroavat tai eivät eroa aiempien tutkimuksien tuloksista.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Diskurssintutkimuksen lähtökohtia

Diskurssintutkimus on kvalitatiivista tutkimusta ja keskittyy laadullisiin piirteisiin sen teoreettisten lähtökohtien vuoksi. Niin kuin tutkimussuuntauksen nimikin kertoo, diskurssintutkimuksen ytimessä ovat kielessä olevat diskurssit. Käsitteenä diskurssi on monitulkintainen ja sen määritelmä riippuu tutkimusalasta ja tutkimuksen näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa määrittelen diskurssin kielitieteellisesti.

Kielitieteen yhtenä perusajatuksena on, että sanoilla on aina useampia merkityksiä, ei ainoastaan yhtä pysyvää, kirjaimellista merkitystä (Gee 2005: 94). Nämä kirjaimelliset merkitykset ovat usein niitä, jotka ovat suoranaisesti tulkittavissa ja ymmärrettävissä ilman sen suurempaa ponnistelua. Tällaisilla pintatason merkityksillä ei kuitenkaan voida tulkita sanoista ja kielenkäytöstä löydettäviä useampia merkityksiä ja merkityssysteemejä eli toisin sanoen diskursseja (Suoninen 2016: 52). Diskurssien löytämiseen ja näkyväksi tuomiseen tarvitaan tutkimusta ja huolellista analysointia. Kieli ja kielenkäyttö eivät nimittäin ole täydellisiä tai yksiselitteisiä todellisuuden kuvaajia tai sen heijastajia, vaan itse asiassa sen muovaajia (Koivunen 1995: 29), jolloin tekstiä analysoitaessa on otettava huomioon laajempi konteksti. Jokinen, Juhila ja Suoninen (2004: 27) määrittelevät diskurssin “melko eheäksi ja säännönmukaiseksi merkityssuhteiden systeemiksi, joka rakentuu sosiaalisissa käytänteissä ja rakentaa sosiaalista todellisuutta.” Gee (2005: 94) puolestaan havainnollistaa diskurssia diskurssimallien avulla: diskurssimallit ovat eräänlaisia kulttuurisidonnaisia tapoja ymmärtää tekstejä ja muita merkityksiä kantavia dokumentteja.

Diskurssien rinnalla diskurssintutkimuksessa keskeisenä asiana on kielen kyky kuvata, rajata, määritellä, haastaa, muuttaa ja asemoida puhuttavana olevia aiheita ja asioita (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 53). Todellisuutta merkityksellistetään erilaisilla tavoilla riippuen kyseessä olevasta tilanteesta, sillä kieli on diskurssintutkimuksen näkökulmasta katsoen dynaamista; se on joustava resurssi, jota voi käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja eri aikoina. (Gee 2005: 7; Fairclough 1992: 39–40). Kieli ei ole staattista ja paikallaan pysyvää, eikä se ole myöskään todellisuutta täydellisesti kuvaava väline. Näin ollen kieli, sanat ja tekstit merkityksellistävät usein myös sellaisia

asioita, mitä ei voi pintapuolisesti havaita. Niiden havaitsemiseen tarvitaan diskurssintutkimusta. Diskurssintutkimuksessa huomio kiinnittyy siihen, miten realiteetteja ja tapahtumia kuvataan ja voidaan kuvata. Tarkoituksena ei ole niinkään sen selvittäminen, mikä kuvauksen versioista vaikuttaa oikeimmalta, vaan pikemminkin se, millaiset kuvaukset ovat painotetuimpia, mitä niistä puuttuu ja minkä vuoksi (Fairclough 1992: 237–238).

Diskurssintutkimuksessa käytettävän analyysimenetelmän, diskurssianalyysin, teoreettisia lähtökohtia on useita, ja ne kaikki linkittyvät yhteen. Diskurssintutkimuksessa oletetaan, että kielenkäyttö on sekä kielellistä että sosiaalista toimintaa, joka rakentaa samalla sosiaalista todellisuutta (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 14). Sen lisäksi, että kielellä voidaan kuvastaa ajatuksia ja arvoja, sillä myös muokataan niitä. Kielessä on olemassa myös useita rinnakkaisia merkityssysteemejä, joihin jokainen toimija on sidoksissa, ja jotka vaikuttavat kielellisiin valintoihin sekä niiden tulkitsemiseen. Myös konteksti ja tilanne vaikuttavat merkitykselliseen toimintaan.

Lähtökohtaisesti kielenkäyttö ja siinä tehdyt valinnat tuottavat aina myös seurauksia. Nämä lähtökohdat vaikuttavat jokaisessa diskurssintutkimuksessa, mutta kunkin tutkimuksen asetelma ja tutkimusongelmat määrittävät pitkälti sitä, millaisia painoarvoja näille lähtökohdille annetaan. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016: 26.) Omassa tutkimuksessani suurimman painoarvon saa kielenkäyttö sosiaalisena toimintana ja sosiaalisen todellisuuden rakentajana, sillä tutkimukseni keskittyy representaatioihin; representaatiot liittyvät vahvasti sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen, sillä edustamalla tiettyjä asioita ne samalla rakentavat ja muovaavat niitä. Kuvaan kielen sosiaalista toimintaa ja sosiaalisen todellisuuden rakentumista tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

2.2 Kieli rakentamassa sosiaalista todellisuutta

Arkipäiväisissä tulkinnoissa oletetaan usein totuudellisuuden olevan yksiselitteistä. Jokaisen subjektiivinen todellisuus esittäytyy eheänä ja yhtenäisenä maailmana (Berger & Luckmann 1966: 29). Koen, että me ihmiset tulkitsemme sosiaalisia prosesseja usein hyvinkin nopeasti, omasta näkökulmastamme käsin, ja oletamme niiden olevan oikeita tulkintoja. Diskurssianalyysin perusajatuksena on kuitenkin se, että kieltä tulee tarkastella tekemisenä, joka muotoutuu vuorovaikutuksessa ja samalla luo sosiaalista todellisuutta. Geen (2005) mukaan kielellä on tässä suhteessa hyvin erityinen ominaisuus: Kun puhutaan tai kirjoitetaan, sanottavat asiat suunnitellaan siihen

tilanteeseen sopivaksi, missä kieltä käytetään ja missä vuorovaikutus tapahtuu. Samaan aikaan kuitenkin se, mitä ja miten puhumme, luo tuon kyseisen vuorovaikutustilanteen. Näin ollen, kun mukautamme kieltämme tiettyyn tilanteeseen sopivaksi, tulemme samalla luoneeksi kyseisen tilanteen. Tämä puolestaan luo sosiaalista todellisuutta, sillä jos emme käyttäytyisi, kirjoittaisi ja puhuisi tietyllä tavalla, tietynlaisia tilanteitakaan ei voisi syntyä. Toisaalta taas, jos erilaisia tilanteita ja konteksteja ei olisi jo itsessään olemassa, puhuminen ja toimiminen olisi melko järjetöntä. Emme nimittäin tee kielellisiä valintoja jonkinlaiseen tyhjiöön, vaan todelliseen tilanteeseen, joka puolestaan muokkaantuu kielellisten valintojen mukaisesti. (Gee 2005: 10.) Mielestäni kyseinen kielen ominaisuus näkyy myös omassa tutkimuksessani: Tutkimani teos on luotu tietystä yhteiskunnallisesta tilanteesta, johon on haluttu vaikuttaa kumoten aiempia negatiivisia naisrepresentaatioita. Kuitenkin, kun teoksessa on tehty kielellisiä valintoja aikaisemman tilanteen vaikutusten kumoamiseksi, on sillä oletettavasti myös todennettu kyseistä yhteiskunnallista kontekstia. Tämän kielen ominaisuuden vuoksi diskurssianalyyssissä kielellä ilmaistuja asioita ei pyritä tulkitsemaan yksiselitteisesti totuudellisiksi tai ei-totuudellisiksi, vaan tarkasteluun nostetaan ne tavat, joilla asioita tuodaan ilmi ja rakennetaan (Suoninen 1999: 17).

Teemme usein suoria oletuksia myös kielenkäyttäjistä ajatellen, että heidän kielelliset valintansa kertovat suoraviivaisesti heidän asenteensa, arvonsa, kulttuurinsa tai elämäntilanteensa. Diskurssianalyyssissä kielenkäyttäjää ei kuitenkaan ajatella tällaisina yksinkertaisina informanteina, jotka suoraan paljastavat totuuksia itsestään. (Gee 2005: 105.) Kieltä tarkastellaan niin, että keskiöön nostetaan ne tavat, joilla toimijat tekevät asioita ymmärrettäväksi omassa kielenkäytössään. Tähän liittyy muun muassa sen tarkastelu, millaisia selityksiä asioista annetaan erilaisissa tilanteissa ja mikä tekee niistä ymmärrettäviä tai todelliselta vaikuttavia. Samalla tavalla näiden selityksien seurauksia tarkastellaan niiden rakentumisen näkökulmasta. Diskurssianalyyssissä oleellista on pitää aineisto lähtökohtaisesti koskemattomana, jolloin tarkastelua ei aloiteta jostain oletuksesta käsin, vaan aineistosta käsin. Vasta tämän vaiheen jälkeen sosiaalisen todellisuuden rakentumista pyritään selittämään. (Suoninen 1999: 18.) Tähän olen pyrkinyt myös omassa tutkimuksessani.

Diskurssintutkimuksessa ja diskurssianalyyssissä kielenkäyttö nähdään ensisijaisesti tekemisenä. Sen vuoksi myös kielenkäyttäjät nähdään osallisina toimijoina, jotka muovaavat sitä kulttuurista todellisuutta, jossa asioita tehdään ymmärrettäviksi. (Hall 1997: 25.) Diskurssintutkimuksessa tutkitaan siis kielenkäyttöä ja muuta merkitysvälitteistä toimintaa. Itse analyysi puolestaan

kohdistuu siihen, miten sosiaalista todellisuutta rakennetaan. (Jokinen & Juhila & Suoninen 1993: 9-10.) Diskurssianalyysissä sekä puheet että teot nähdään sosiaalista todellisuutta muovaavana toimintana, johon niitä ympäröivä kulttuuri liittyy vahvasti (Suoninen 1999: 19–20). Tämä kulttuurisidonnaisuus, todellisuuden ja kielen suhde sekä kielen voima muokata todellisuutta ovat syynä siihen, miksi kieli sosiaalisena toimintana on oman diskurssintutkimukseni painottuva lähtökohta. Samalla tavalla kuin kielellisiä valintoja tehdään kuvastamaan todellisuutta, representaatioitakin valitaan kuvastamaan edustamaansa asiaa. Lisäksi siinä missä kielelliset valinnat muovaavat sosiaalista todellisuutta, myös representaatiot muovaavat ja luovat edustamia asioita.

2.3 Representaatio

Kieli muokkaa ja rakentaa käsityksiämme maailmasta, sosiaalisesta todellisuudesta, tapahtumista ja ihmisistä. Tähän kielen kykyyn muokata liittyy aina myös kulttuurinen konteksti, johon aiemmin onkin jo viitattu kielen sosiaalista toimintaa kuvaavassa luvussa. Sosiaaliseen todellisuuteen vaikuttamisen lisäksi kielellä ja siinä olevilla diskursseilla on myös representationaalinen kuvausvoima: voima kuvata asioita totena. (Hall 1997: 24–25.) Samalla kun diskurssien avulla rakennetaan merkityksiä, tullaan rakentaneeksi myös kuva puhuttavana olevasta asiasta. Toisin sanoen tullaan rakentaneeksi representaatio puheena olevasta asiasta, siihen liittyvistä toimijoista ja suhteista. Tämän vuoksi diskurssien eli merkityssuhteiden systeemien avulla voidaan löytää myös niiden sisällä rakentuvia representaatioita. Representaatio-sana tulee englannin kielen termistä “representation” ja tarkoittaa jonkin asian uudelleen esittämistä. Representaatiot voivat kohdistua ihmisiin, kuviin tai objekteihin. Näihin kohteisiin liitetään tiettyjä merkityksiä kuvauksen avulla. Kun näitä merkityksiä liitetään kuvauksen kohteisiin, tullaan antaneeksi merkityksiä myös ympäröivälle maailmalle ja sen sosiaalisille suhteille. (Paasonen 2010: 40.)

Representaatio voi olla esimerkiksi valokuva tai tapa kuvata jotain asiaa tekstissä. Samalla kun esimerkiksi tietty nimitys esittää jotakin, se edustaa itseään suurempaa kokonaisuutta. Kokonaisuuden lisäksi representaatiot edustavat kokonaista kategoriaa, sillä jokainen kielellinen valinta sijoittuu johonkin kategorioiden järjestelmään (Fairclough 1997: 143). Tästä Paasonen on antanut esimerkin omassa artikkelissaan: samalla kun valokuva esittää Miss Suomea, se voi edustaa myös laajemmin kansallisuutta, missi-instituutiota tai tyyppillistä naiskauneutta (Paasonen 2010: 40). Tietenkään nämä representaatiot eivät aina heijasta todellisuutta ja nekin tahot, joita ei

suoranaisesti kuvata, joutuvat osallisiksi representaatioiden uudelleen esittämiseen. Representaatioita kuvataankin toisinaan myös “todellisuutta korvaaviksi” (mts. 40–41). Tämä “todellisuuden korvaaminen” on kiinnostava representaatioiden ominaisuus, jota on tärkeää tutkia.

Toisinaan representaatiot saattavat luoda valheellisia kuvia edustamastaan asiasta, mikä taas tuottaa negatiivisia seurauksia niiden vastaanottajissa. Mielestäni tästä hyvänä esimerkkinä ovat esimerkiksi ne tavat, joilla naisia ja miehiä kuvataan aikakauslehdissä ja televisiosarjoissa. Kun esimerkiksi 30-vuotiaat näyttelijät näyttelevät 17-vuotiaita, he representoivat eli edustavat koko 17-vuotiaiden ikäluokkaa. Tässä kohtaa representaatio korvaa todellisuutta valheellisesti. Seurauksena nuoret 17-vuotiaat saattavat verrata omaa ulkonäköään itseään monta vuotta vanhempaan, kuvitellen, että heidän tulisi näyttää samalta. Vaikka oletus on tiedostettuna absurdi, vaikuttaa se usein tiedostamatta representaatioiden vastaanottajaan. On siis tärkeää huomioida se, että representaatiot muovaavat myös omia tapojamme hahmottaa itseämme. Tämä tapahtuu suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja sosiaalisiin käytänteisiin, jolloin kulttuurisidonnaisuus on jälleen läsnä. Sillä, miten esimerkiksi tiettyä ihmisryhmää kuvataan, on merkitystä niin kulttuuriselle kuin yksilöllisellekin omakuvulle (Paasonen 2010: 46).

Omassa tutkimuksessaan Koivunen (1995) toteaa, ettei mikään kuva tietystä kategoriasta tai ihmisryhmästä ole toista kuvaa todempi tai autenttisempi. Representaatio on nimittäin käytäntö, jossa neuvotellaan kategorioista kiistäen, uusintaen ja tuottaen (mts. 27). Representaatioita ei tarvitse kuitenkaan aina analysoida negatiivisen kriittisellä otteella. Huolimatta siitä, että rajallisuutensa vuoksi representaatiot eivät koskaan voi kuvastaa todellisuutta täysin oikein, voi kyseessä olevan analyysin lähtöoletus vaihdella. Mikäli oletuksena on, että tutkittavat representaatiot ovat voimakkaan valikoivia ja rajattuja, on selvää, että se ohjaa analyysin suuntaa. Representaatioiden “vääräksi todistamisen” ja jatkuvan paljastamisen sijaan olisi kuitenkin tärkeää tarkastella sitä, kuinka representaatiot ovat rakentuneet ja valikoituneet sekä huomioida niitä ympäröivä viitekehys. (Paasonen 2010: 48.) Tämän vuoksi koen hedelmällisemmäksi omassa tutkimuksessani tutkia representaatioita juuri siitä näkökulmasta, miten ne rakentuvat ja valikoituvat *Naisena olemisen voima* -teoksessa.

Analysoin oman tutkimukseni tutkimuskohdetta diskurssianalyysin keinoin sen sijaan, että tutkisin sitä kriittisen diskurssianalyysin avulla. Suurin ero analyysimenetelmien välillä on tutkimuskohteen lähtökohta: kriittinen diskurssianalyysi lähtee institutionaaliseen kontekstiin, jossa yhteiskunnallista vaikuttamista arvioidaan kriittisesti. Kriittisessä diskurssianalyysissä oletetaan,

että on olemassa tiettyjä alistussuhteita, joita pidetään yllä ja oikeutetaan kielellisillä aineksilla. Analyysin suunta on näiden ainesten tarkastelussa. Analyyttinen diskurssintutkimus ja diskurssi-analyysi ovat sen sijaan tiukan aineistolähtöisiä, jolloin aineistoa pyritään tarkastelemaan mahdollisimman avoimesti. Lähtöoletuksena ei ole se, että aineistossa olisi valmiina olemassa olevia alistussuhteita. Vasta aineiston analyysin jälkeen otetaan huomioon tämä mahdollisuus ja suhteutetaan sitä analyysiin. (Jokinen & Juhila 2016: 301.) Oman tutkimuskohteeni analysoimisen keskiössä ja lähtökohtana onkin aineistossa esiintyvien representaatioiden tarkastelu ja näkyväksi nostaminen, ei yhteiskunnallisen vaikuttamisen kriittinen arvioiminen.

3 AINEISTON KUVAUS JA ANALYYSIMENETELMÄT

3.1 Tutkimuksen toteuttaminen

Toteutan tutkimukseni niin, että pohjaan analyysini aiemmin esiteltyyn teoreettiseen viitekehykseen: diskurssintutkimukseen, sen kielikäsitteeseen ja representaatioihin. Tämä teoreettinen viitekehys kulkee mukana, kun analysoin aineistoani diskurssianalyysia käyttäen. Diskurssianalyysin ytimessä on aineistosta löytyvien merkitysten suhde aineiston kontekstiin ja sosiaaliseen toimintaan. Erityisesti tässä kohdin analyysi on suorassa yhteydessä teoreettiseen viitekehykseen, diskurssintutkimuksen perusajatuksiin ja -oletuksiin. Samankaltaista yhteenkietoutumista tapahtuu diskurssianalyysissa merkityksien, kommunikatiivisuuden sekä kulttuurisuuden tarkastelussa; kaikki nämä kuuluvat analyysin ytimeen (Jokinen & Juhila 2016: 267).

Diskurssianalyysin menetelmäohjeet ohjaavat analyysia siihen, millaista kuvaamista ja nimeämistä valitsemastani aineistosta löytyy sekä mitä kuvaukseen sisällytetään ja jätetään pois. Perehdyttyäni Beveren teokseen kokonaisuutena, olen voinut rajata aineiston tarkoituksenmukaisesti. Seuraavaksi aion esitellä aineistoni ja perustella sen rajausta, jonka jälkeen esittelen vielä tarkemmin diskurssianalyysia suhteuttaen sitä omaan tutkimukseeni. Analysoituani valitsemani luvut esittelen löytämäni tulokset. Lopulta suhteutan tutkimuksessa saadut tulokset aiempaan tutkimukseen ja lähdekirjallisuuteen.

3.2 Naisena olemisen voima

Aineistonani on Lisa Beveren teos *Naisena olemisen voima* (2010). Bevere on amerikkalainen julkisuuden henkilö ja vaikuttaja; hänet tunnetaan maailmanlaajuisesti kiertävänä puhujana ja New York Times bestseller-kirjailijana. Lisa Beveren alkuperäisteos on englanninkielinen, mutta omassa tutkielmassani analysoin hänen teoksensa suomenkielistä versiota, jonka on kääntänyt Olli Räsänen. Käännöstyön vaikutukset on hyvä tiedostaa tutkimusta tehdessä. Uskon kuitenkin teoksen representaatioiden säilyneen saman sävyisinä alkuperäisteoksen kanssa: Tämän tyyppisen teoksen käännöksen tehtävänä on informointi. Tällöin kääntäjä välittää työllään tiedon siitä, mitä alkuperäinen teksti sisältää ja minkälaista viestintää tekstin kirjoittajalla ja sen vastaanotta-

jalla on. Tämä puolestaan johtaa hyvin tarkkaan käännöstyöhön. (Tiittula 2010: 5.) Koska kandidaatintutkielma on suhteellisen suppea tutkimus ja diskurssianalyysi syväluotaava menetelmä, rajaan aineistoni kahteen teoksen lukuun sen sijaan, että analysoisin kokonaista teosta. Tästä syystä myös tutkielmassani esiin tuodut naisrepresentaatiot ovat tietysti suppeammat, kuin mitä kokonaisesta teoksesta nousevat representaatiot olisivat. Aineiston rajausta keskittyy tutkielmani näkökulmasta teoksen olennaisimpiin kappaleisiin, lukuihin 3 *Enhän minä ole mies* ja 8 *Suosio ja kunnia*, joissa kuvataan kirjan aihetta yksityiskohtaisimmin: millainen voima on naisena olemisessä. Olen valinnut teoksen luvut sisällön perusteella. Tärkein kriteeri tässä valinnassa on ollut se, että sisällössä sanallistetaan naiseutta sekä kuvataan sitä.

Teoksessaan Lisa Bevere pyrkii vaikuttamaan naisten kuvaan itsestään ja rooleistaan. Tämän roolien mukaan ottamisen vuoksi Beveren teos on ikään kuin vuoropuhelu kahden sukupuolen ja kahdenlaisten roolien välillä. Teoksesta mielenkiintoisen tekee se, että Lisa Bevere ei pyri varsinaisesti murtamaan naisten ja miesten välisiä roolikäsityksiä, vaikka hän kokee tämän päivän kuvan sukupuolten rooleista olevan vääristynyt. Roolien murtamisen sijaan hän pyrkii tuomaan uuden näkökulman aiheeseen. Teoksensa alussa Bevere kertoo hakevansa parannusta sukupuolten välille, sillä uskoo sukupuolten välillä ammottavan aukon näkyvän kaikissa kulttuureissa kautta aikain. Naiseuteen ja naiselliseen rooliin on hänen mukaansa liitetty rajoitteita ja heikkouksia tiedotusvälineiden kautta. Tämä synnyttää ristiriitaisia tuntemuksia ja herättää jopa inhoa omaa sukupuolta kohtaan. Kuitenkin Bevere muistuttaa, että jokaisella naisella on paljon annettavaa omassa vaikutuspiirissään, mutta tuo vaikutus jää toteutumatta, jos naiset inhoavat omaa sukupuoltaan – tai vastaavasti vastakkaista sukupuolta. Teos on siis kirja kaikille naisille, naiselta, joka pyytää heitä hyväksymään sukupuolten väliset erot ja näkemään naiseuden uusin silmin.

Teoksessa ilmenee intertekstuaalisuutta hyvin ilmeisellä tavalla, sillä Lisa Bevere viittaa useammassa kohtaa Raamattuun. Intertekstuaalisuus ei ole tässä kyseisessä tutkimuksessa keskiössä, mutta kirjoittajan viitatessa Raamattuun ja Jumalaan voidaan olettaa, että *Naisena olemisen voima* on teos, jolla on kristillinen arvopohja. Tämä taas on tärkeää ottaa huomioon teoksen analysoimisessa, sillä kristillinen arvopohja vaikuttaa oletettavasti myös tässä tutkimuksessa tutkittaviin naisrepresentaatioihin. Intertekstuaalisuuden vuoksi Lisa Beveren teoksessa rakentuva naiskuva saattaa kertoa jotain myös kristillisestä naiskuvasta.

3.3 Kielen analyysistä representaatioihin

Hyödynnän tutkimukseni analyysin viitekehystenä analyyttistä diskurssianalyysia. Diskurssintutkimusta tehdessä analyysimenetelmä voidaan valita useammista menetelmävaihtoehdoista. Valinta menetelmävaihtoehtojen välillä tehdään sen perusteella, mitä omassa tutkimuksessa halutaan ja on tarkoituksenmukaista käyttää. Kaikkia tutkimuksia menetelmästä riippumatta yhdistää kuitenkin diskurssintutkimuksen teoreettinen tausta. Tämä teoreettinen tausta sisältää tutkimuksen pohjaa luovan ajatuksen kielen sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta sekä kielen ja sosiaalisen todellisuuden yhteydestä. (Fairclough 1997: 76.) Kielen todellisuutta rakentavan luonteen lisäksi teoria representaatioista kulkee vahvasti analyysini taustalla.

Omassa tutkimuksessani analysoin aineistoani, *Naisena olemisen voima* -teosta, analyyttisen diskurssianalyysin keinoin sen aineistolähtöisyyden vuoksi. Analyysissa tarkasteltavat merkityssysteemit eivät ole löydettävissä aineistosta selkeinä kokonaisuuksina, vaan pieninä paloina, joista kokonaisuus muodostuu. Näiden merkityssysteemien tunnistaminen kokonaisuuden pieniksi paloiksi on usein haastavaa ja analyysin edetessä niin muuntuvaa kuin jatkuvasti tarkentuvaa. Tästä syystä analyyttiseen diskurssianalyysiin ei sovellu voimakkaat lähtöoletukset, joita pyritään todentamaan tai kumoamaan tutkimuksessa. Sen sijaan on kannattavaa nostaa aineistossa havaituista säännönmukaisuuksista ja ristiriitaisuuksista hypoteeseja tutkimusprosessin aikana, jonka jälkeen niitä voidaan analysoida tarkemmin. (Suoninen 2016: 53). Analyyttinen diskurssianalyysi on aina monimenetelmällistä tarkastelua sen vuoksi, että siinä pyritään yhdistämään kielenkäytössä ilmenevät mikrotasot kontekstin makrotasoihin. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 164). Tämän mikrotasojen yhdistämisen kontekstin makrotasoihin pyrin toteuttamaan myös omassa analyysissäni ja esittelemään sitä tutkimukseni päätännössä. Tutkimuksen taustalla vaikuttavat teoriat ja aineistolähtöisyys ohjaavat analyysia teoksessa esiintyviin naiseuden kuvauksiin.

Lähestyn siis aineistoani kielenkäytön analysoinnilla, jossa lähdän liikkeelle sanastosta. Sanasto ohjaa analyysia diskurssien ja naisrepresentaatioiden suuntaan, jotka toteutuvat tekstissä lauseissa ja niiden jaksottelussa (Fairclough 1997: 143). Aineiston sanastollinen tarkastelu on luontevaa aloittaa erojen ja yhtäläisyyksien sekä ristiriitojen ja samankaltaisuuksien etsimisellä (Suoninen 2016: 53). Kaikki nämä kielenkäytön elementit ja merkityssysteemit ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa, mikä johtaa siihen, että yhden elementin löydyttyä voidaan löytää monia mui-

takin elementtejä (Gee 2005: 102). Sanastojen tarkasteluun kuuluvat myös semanttiset ja kieliopilliset valinnat. Löydettyäni ja analysoituani aineistossa esiintyviä kielellisiä valintoja, pystyn tarkastelemaan, millaisia vaihtoehtoisia valintoja olisi voitu tehdä. Tämän kautta on mahdollista nähdä myös se, mitä aineiston naiskuvaukseen sisällytetään ja mitä jätetään pois. Painottamalla kielenaineksien tarkastelua pyrin varmistamaan sen, ettei analyysini ole subjektiivista aineiston sisällön pintapuolista uudelleen sanallistamista. Metodina diskurssianalyysi on nimittäin syväluotaava menetelmä, jossa aineistosta nostetaan kielellisiä elementtejä pilkkomalla, tarkastelemalla ja kokoamalla niitä suhteessa aineiston kontekstiin. (Suoninen 2016: 51.) Tästä lähtökohdasta syvennän analyysiani sen tarkasteluun, millaisina kielellisinä toimintoina ja tekoina kielenkäyttö ilmenee ja millaisin seurauksin.

4 AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET

Aineistosta nousi neljä erilaista diskurssia, jotka olen nimennyt kunnia kauneutena -diskurssiksi, voimadiskurssiksi, yhteenkuuluvuusdiskurssiksi ja tasa-arvoisuusdiskurssiksi. Kunnia kauneutena -diskurssi ja voimadiskurssi olivat yleisimpiä diskursseja, ja ne molemmat kuvasivat paljon naiseuteen liittyviä ominaisuuksia rakentaen vahvasti naisrepresentaatioita. Kunnia kauneutena -diskurssi kuvasti myös hieman miehen ja naisen suhdetta yhdessä yhteenkuuluvuusdiskurssin kanssa. Yhteenkuuluvuusdiskurssissa miehen ja naisen suhde oli kuitenkin keskiössä. Tasa-arvoisuusdiskurssi puolestaan kuvasi naisen arvoa. Kuvaan naiseuden representaatioita näiden diskurssien sisällä niitä käsittelevissä alaluvuissa. Tulkintojani tulen pohtimaan ja kokoamaan tutkielmani päätännössä.

4.1 Kunnia kauneutena -diskurssi

Aineistossa naista nimitetään yleisimmin *naiseksi*, sanan eri taivutusmuodoissa. Naiseksi nimeäminen toistuu huomattavan usein molemmissa luvuissa ja sen yhteydessä puhutaan monessa kohdassa kunnia ja kauneudesta. Tekstistä nousee kunnia kauneutena -diskurssi, joka kietoo kauneuden kunniaan ja naiseuteen liittyväksi ominaisuudeksi (esimerkit 1 ja 2).

1) **Naiset** on luotu Jumalan kuvaksi, mutta heidän kunniansa on erilainen kuin se, jonka miehet heijastavat. Miehet ja naiset ovat samanarvoisia, mutta heitä ei voi korvata toisillaan. **Emme** ole ensimmäiseksi luotuja, mutta meillä on kunnia kruunata lopullinen tulos. Mies luotiin maan tomusta, ja **nainen** luotiin puutarhaa varten. (116)

2) Erällä ystävillämme oli kolme poikaa. ja sitten heitä siunattiin **kauniilla** pienellä tyttövauvalla. (118)

Kirjoittaja nimeää naisia sekä yksikössä *nainen* että monikossa *naiset*, ja puhuttelee heitä monikon 1. persoonamuodossa *emme* (esimerkki 1). Kyseiset valinnat saavat aikaan sen, ettei yksikään nainen jää kuvauksen ulkopuolelle – ei edes kirjoittaja itse. Aineistosta nousee kunnia kauneutena -diskurssi, joka kietoo kauneuden kunniaan ja naiseuteen liittyväksi ominaisuudeksi. Tekstissä annetaan tyttövauvalle automaattisesti määritelmä *kaunis* (esimerkki 2). Kunnia ja kauneus yhdistyvät naiseuteen suoraviivaisesti synnynnäisenä ominaisuutena.

Kunnia kauneutena -diskurssi rakentaa sisälleen hyvin positiivisen naiskuvan. Nimityksenä *nainen* on yleisesti hyväksyttävä ja neutraali ilmaisutapa, joka säilyttää aineistossa kuitenkin ver-

rattain positiiviseksi siihen liitetyn kuvauksen avulla. Kappaleessa 8 *Suosio ja kunnia* kirjoittaja nimittää kunniaa *lahjaksi*, joka naisilla yksiselitteisesti on (esimerkki 3). Tämän lahjan avulla hän rakentaa positiivista kuvausta siitä, millaisia muita ominaisuuksia siihen liittyy. (esimerkki 4).

3) Tahdon tässä luvussa selvittää sitä, miten naisissa näkyy **kunnian lahja**. Uskon, että maailmassa tapahtuu suuria, kun naiset antavat tämän ainutlaatuisen ja ihmeellisen **lahjansa**. (114)

4) Kunnia viittaa **mahtiin, loistoon, kauneuteen ja ihmeisiin**. (115)

Lahja merkitsee synnynäistä kyvykkyyttä, lahjakkuutta tai taitoa (KS s.v. *lahja*). Kuvaukseen valitut substantiivit ovat voimakkaita ja mahtipontisia (esimerkki 4). Kunniaan kirjoittaja liittää *mahdin, loiston, kauneuden ja ihmeet*. Näiden sanavalintojen yhteydestä ja virkkeiden kytöksestä rakentuu representaatio synnynäisesti hyvästä ja kauniista naisesta. Kirjoittajalla olisi ollut mahdollisuus valita myös heikomman sävyiset synonyymiset substantiivit kuten *mahtiin ~ vaikutusvaltaan ja loistoon ~ upeuteen*, jolloin kuvaus ei olisi niin korostetun kehuva – eikä sitä vastoin siitä rakentuva naisrepresentaatio. Voimakkaiden substantiivien käyttö on mitä luultavimmin tietoinen valinta, sillä kirjoittajan rakentamaa kuvausta pohjustaa aiemmin luotu negatiivinen representaatio naisista, josta on kirjoitettu kappaleessa 3 (esimerkki 5).

5) **Vuosikaudet kaikkea** selkeästi naisellista **pilkattiin** ja se **liitettiin** naisiin, jotka ovat heikkoja, koulutamattomia ja vailla arvokkaita ja/eli markkinoilla hyödyttömiä ominaisuuksia. **Ajateltiin**, että nämä naiset eivät kykene pitämään työpaikkaa eivätkä ajattelemaan omilla aivoillaan. (40)

Vuosikaudet kaikkea -ilmaus on vahvasti toteava. Toteamus kertoo siitä, että kirjoittaja on varma väitteestään. Väite naisten väheksymisestä esitetään kuitenkin verbimuotojen *pilkattiin, liitettiin ja ajateltiin* kanssa, jotka viittaavat passiiviin. Tällä passiivimuodolla kuvataan tilannetta ilman tekijää (VISK § 1313). Omilla kielellisillä valinnoillaan kirjoittaja pyrkii selkeästi kumoamaan aiempia negatiivisia naisrepresentaatioita. Huomionarvoista on myös se, että käyttämällä demonstratiivipronominia *nämä* (esimerkki 5) esitellessään aiempaa negatiivista representaatiota, kirjoittaja häivyttää siihen liittyvän kuvauksen niin, ettei se koske kyseisen kirjan lukijaa. Demonstratiivipronominia käytetään viittaamaan johonkin edellä mainittuun. (KS s.v. *nämä*). Tällä kielellisellä valinnalla aineistossa luodaan naiskuvaa, jossa naiset eivät ole heikkoja, hyödyttömiä tai kyvyttömiä.

Seuraavissa esimerkeissä käy hyvin ilmi se, mitä merkityksiä kunnialle ja kauneudelle annetaan kunnia kauneutena -diskurssissa. Kirjoittaja selittää asiaa niin, että kunnia linkittyy kauneuteen ihmissuhteiden kautta (esimerkit 6 ja 7).

6) **”Vaimo on miehen kunnia.”** On melkoinen kohteliaisuus, kun ihmisen todetaan olevan toisen ”kunnia”. Tässä se viittaa ihmissuhteeseen. Se on enemmän kuin arvon toteamista; se korostaa ainutlaatuisuutta osaamme heijastajina. Niin kuin mies heijastaa voimaa, nainen **heijastaa kauneutta eri muodoissaan.** (114)

7) **Kunnia on myös kauneutta,** joka herättää ihmetyksen ja ilon tunteita.” (115)

Viitattaessa Raamatusta löytyvään kohtaan ”Vaimo on miehen kunnia”, kirjoittaja toteaa toisen ihmisen kunniana olemisen olevan kohteliaisuus (esimerkki 6). Mielestäni tämä toteamus kertoo siitä, että kirjoittaja olettaa lukijansa olevan nainen eikä tietyssä määrin luota siihen, että naislukija ottaisi kyseistä Raamatun paikkaa positiivisesti ilman tarkempaa selitystä. Representaatioilla on aina vastaanottajansa, jotka tulkitsevat niitä omista kokemuksistaan käsin, ja kirjoittaja tuntuu ottavan sen huomioon. Toteamuksen jälkeen kunniaa ja kauneutta selitetään niin, että kunnia linkittyy kauneuteen ihmissuhteiden kautta.

Kunnia kauneutena -diskurssi korostaa kunnian ja kauneuden linkittymistä yhteen (esimerkit 6 ja 7). Kunnia tarkoittaa yleistä arvostusta ja jotakin, mikä saa aikaan arvonantoa (KS s.v. *kunnia*). Se, missä järjestyksessä kirjoittaja kuvaa kunniaa ja kauneutta, ilmaisee yhteenkuuluvuuden lisäksi niiden tärkeysjärjestystä: Kunnia mainitaan ensimmäisenä, mikä kertoo sen ensisijaisuudesta. Tähän ensisijaiseen sisäiseen ominaisuuteen, kunniaan, kätkeytyy kauneus, ei toisinpäin. Kunnian ollessa sisäinen ominaisuus, voidaan päätellä, että kauneus nähdään aineistossa samalla tavalla sisäisenä ominaisuutena. Tässä kohtaa aineistosta nousevassa kauneudessa ei ole siis kyse ulkonäködiskurssista, mikä rakentaa naisrepresentaatiota sisäisesti kauniista naisesta. Kauneus nähdään enemmänkin sisäisenä tilana, kuin ulkonäköön liittyvänä ominaisuutena.

Kirjoittaja puhuu naisista myös kauneuden heijastajina (esimerkki 7). *Heijastaa* merkitsee ilmentämistä ja kuvaamista (KS s.v. *heijastaa*). Tästä johtopäätöksenä *heijastaja* on siis se, joka ilmentää tai kuvaa jotakin. Nainen on kauneuden ilmentymä, mikä johtaa siihen, että naisuus määrittelee kauneuden ja antaa sille ilmiäisyyden. Tämä sulkee pois mahdollisuuden, että olisi olemassa jokin erillinen malli tai tietty representaatio kauneudesta, johon naisen tulisi pyrkiä ollakseen kaunis. Tätä vahvistaa myös kohta *heijastaa kauneutta eri muodoissaan*. Niinpä aineistossa rakentuva nainen representoi kauneutta ilman ehtoja. Naiskuva rakentuu sisäisesti kauniista ihmi-

sestä, joka on ulkoisesti nainen eli aineiston mukaan yhtä kuin kaunis. Aineistossa naista ei sanota kuitenkaan ainoastaan kauneuden heijastajaksi. Esimerkissä 8 käy ilmi se, kuinka naista kuvataan myös miehen heijastukseksi.

8) Koko ihmiskunta kuvastaa ja heijastaa Jumalan kunniaa ja kirkkautta, ja **nainen on kruunattu miehen heijastukseksi**. Sukeltamatta syvälliseen teologiseen pohdintaan uskon tämän ainakin osittain tarkoittavan sitä, että nainen kykenee heijastamaan kaiken sen, mitä mies voi toivoa olevansa tai pyrkiä olemaan. (117)

Tässä yhteydessä käytetään verbiä *kruunata* (esimerkki 8). Jälleen kirjoittaja on valinnut voimakkaan positiivisen sanavalinnan neutraalimman vaihtoehdon sijasta. On siis oletettavaa, että kirjoittajan tavoitteena on saada asialle positiivinen vastaanotto lukijassa. Myöskin jonkinlainen oletus siitä, että Raamatun paikan voi ymmärtää monella tavalla (neutraalisti, positiivisesti tai negatiivisesti) näyttäisi olevan tämän valinnan takana. Heijastus tarkoittaa jonkin palautumista rajapinnasta, jota kohti se on edennyt (KS s.v. *heijastus*). Aineistossa tämä näkyy kahdella tavalla: Ensimmäisessä mies on lähettäjä ja nainen heijastuksen palauttaja. Jos mies osoittaa arvostusta tai rakkautta naista kohtaan, se palautuu hänelle. Verbinä *kruunata* nostaa kyseessä olevan asian arvoa ja tehoa. Nainen ei siis ainoastaan heijasta ihmissuhteessa olevia asioita, vaan myös kaunistaa ja moninkertaistaa niitä: mies saa arvostuksensa moninkertaisena takaisin. Toisessa tavassa nainen voi heijastuksen omaisesti moninkertaistaa sen hyvän, mitä miehessä on niin, että mies voi saavuttaa potentiaalinsa.

Mielestäni tästä syntyy konnotaatio naisesta, joka on antajan roolissa: nainen saa miestä tukevan ja auttavan merkityksen. Tämän liittyessä kunniaan, naisen kunnia näyttäytyy epäitsekkyyttenä. Kunnia ei ole itsekeskeistä tai sisäänpäin suuntautunutta, vaan ominaisuus, joka saa toisissa hyvää aikaan. Näin kunnia kauneutena -diskurssin sisällä rakentuu representaatio naisista hyvän-tekijöinä, jotka kohottavat toisia, auttavat toisia ja ovat sisäisesti kauniita.

Seuraavissa esimerkeissä kirjoittaja kuvaa naista kokoavasti kunnian, kauneuden heijastamisen sekä heijastuksena olemisen kautta. Tässä kuvauksessa hän liittää naiseuteen useita erilaisia ominaisuuksia (esimerkit 9 ja 10). Esimerkissä 9 kirjoittaja sisällyttää kuvaukseen myös erilaisia suhteeseen liittyviä naissukupuolen rooleja: vaimo, äiti, sisko ja tytär.

9) **Vaisto ja herkkyyt** auttavat naista näkemään miehen sellaisena kuin hän on - ja lisäksi sellaisena, joka hänestä voi tulla. Yhteys herättää miehessä uinuvan tahdon. Hän tahtoo olla mies, jonka nainen silmissään

näkee. Se saattaa yllättää hänet. Erehtyikö hän, vai näkikö hän välähdyksen uudesta olemuksestaan **rakkaan vaimonsa, äitinsä, siskonsa tai tyttärensä** silmissä? (118)

10) **Naisen kauneus ja hyvyys** voivat kohottaa miehen kohti ihanteita. (120)

Kiintoisaa on se, että näiden roolien edellä käytetään sanaa *rakkaan* (esimerkki 9). Esimerkissä puhutaan miehestä, joka katsoo hänelle rakasta naista, jonka kanssa hänellä on jonkinlainen ihmissuhde (vaimo, äiti, sisko tai tytär). Tästä kielellisestä valinnasta syntyy ehdottomuus; ei oteta sellaista vaihtoehtoa, jossa nainen ei olisi rakastettu ihmissuhteissaan. Näissä ihmissuhteissa ilmenee naisen *vaisto, herkkyyys, kauneus ja hyvyys*, jotka kaikki liitetään naisten ominaisuuksiksi (esimerkit 9 ja 10). Nämä kohdat vahvistavat aineistosta rakentuvaa naisrepresentaatiota hyvistä ja sisäisesti kauniista naisista. Lopuksi kirjoittaja vielä laajentaa naiseuden kuvausta (esimerkki 11).

11) Jumalan silmissä nainen ei ole **vain** miehen kunnia, **vaan myös** Jumalan **suosio**. (123)

Kirjoittaja laajentaa naiseuden kuvausta kunniaa suosioon ja ihmissuhteista Jumalaan (esimerkki 11). Tämän hän tekee parikonjunktion (VISK § 815) *vaan - myös* avulla. Käyttämällä adverbia *vain* kirjoittaja ilmaisee rajoittuneisuutta edellä mainittuun asiaan (KS s.v. *vain*) ja vahvistussana *myös* tukee tätä: nainen ei ole ainoastaan sitä, mitä aiemmin kuvattiin. Nainen ei ole arvostettu ainoastaan toisten ihmisten toimesta, vaan myös Jumalan. Suosio tarkoittaa erityistä suopeutta ja hyväntahtoisuutta jotakuta kohtaan (KS s.v. *suosio*). Naisesta rakentuu siis Jumalalle mieluinen ja arvokas.

4.2 Voimadiskurssi

Aineistosta nousi voimadiskurssi, jonka sisällä kuvataan naisen lujaa luonnetta. Voiman kuvaukseen liittyy tiiviisti aineiston toiseksi yleisin naisen nimitys *tytär*. Aineistossa tyttäreeseen liitetään huomattavan usein voimaan liittyviä ilmauksia, jotka siten muodostavat sen ympärille voimadiskurssin. Toki näissä ilmauksissa käytetään myös aineistossa yleisimmin esiintyvää nimitystä *nainen*. Huomionarvoista on kuitenkin se, että nimitys *tytär* ilmenee vain muutaman kerran aineistossa ilman voimaan liittyvää kehystä, joten sen sidoksisuus voimaan on vahva. Diskurssin sisällä kirjoittaja jakaa mielipiteen, jonka mukaan lukijoiden on tärkeää ymmärtää, mikä nainen on.

Myöhemmin hän rinnastaa tämän ymmärryksen voiman palautumiseen, ja kertoo voiman olevan synnynäistä (esimerkki 12 ja 13).

12) Oikeudenmukaisuus, jota niin kipeästi tarvitsemme, toteutuu hienovaraisemmalla ja mutta silti syvällisellä tavalla: Uskon, että meidän on **jälleen** tajuttava, mikä nainen on. - - Ei, tämä ymmärrys ja voiman palautus voi toteutua vain, jos **palaamme** takaisin ja **rakennamme uudelleen** ne voiman ja vallan asemat, jotka on annettu naiselle syntymälahjana. (42)

13) Meistä ei tule sitä, miksi meidät on luotu, ennen kuin muistamme, keitä olemme. (42)

Samalla, kun voimaa kuvataan synnynäisenä ominaisuutena, siitä puhutaan asiana, jonka palauttaminen olisi tärkeää. Tätä rakentavat ilmaisut *jälleen* ja *rakennamme uudelleen* (esimerkki 12). Jälleen viittaa asiaan, joka kohdataan uudelleen (KS s.v. *jälleen*) Palauttaminen vaatii sen, että jokin on menetetty, hukattu tai alikäytetty. Aineistossa voima on siis ominaisuus, jonka naiset ovat maailmanlaajuisessa mittakaavassa hukanneet tai unohtaneet. Se on myös ominaisuus, joka on hankittava takaisin. *Palaamme* viittaa siihen, että on mahdollista mennä takaisin johonkin alkuperäiseen. Rakentaminen puolestaan konnotoi sitä, että tuon alkuperäisen löytämisen jälkeen on vielä tehtävää; löytämisestä alkaa prosessi. Aineistossa tämä voiman palautuminen yhdistetään siihen, että naiset muistavat keitä he pohjimmiltaan ovat. Tästä painottamisesta rakentuu kuva itsensä ja naiseutensa unohtaneesta naisesta. Aineistossa naiseus on nimittäin se alkuperäinen, jonka luokse naisten on palattava (esimerkki 13).

Kirjoittaja kutsuu naisia tyttäreiksi, ja kertoo kaipaavansa nähdä jokaisen tyttären omana itsenään – hän haluaa nähdä *tyttäret voimakkaina* (2010: 46). Aiempien esimerkkien (12 ja 13) ja näiden yhteyksien kautta rakentuu kuvaus, jossa naiset on alun perin luotu voimakkaiksi, ja jossa voima on oleellinen ominaisuus naiseudessa. Alkuperäisyyteen viittaaminen toistuu aineistossa myös silloin, kun voiman merkitystä avataan laajemmin (esimerkki 14). Kyseisessä esimerkissä nainen rakentuu Jumalan suunnittelemaksi luomukseksi, johon liittyy erityisiä ominaisuuksia. Nämä ominaisuudet paljastuvat, kun naiset keskittyvät naiseuden vahvistamiseen miesten heikentämisen sijaan (esimerkki 15).

14) Näin Jumala on suunnitellut alusta alkaen: nainen naisena tuottaa **kaikille** voimaa. (44)

15) Naisia on aikaisemmin kehoitettu osoittamaan voimansa vastustamalla, viettelemällä tai korvaamalla miehiä, *mutta me emme ole koskaan näyttäneet voimakkailta, jos olemme saaneet miehet näyttämään heikoilta.* (42)

Aineiston mukaan nainen on tarkoitettu olemaan oma itsensä eli nainen (esimerkki 14). Kun naiset tekevät näin, se tuottaa kaikille voimaa. *Kaikille* viittaa siihen, että voima vaikuttaa niin naiseen itseensä kuin muihinkin elollisiin olentoihin. Voimalla tarkoitetaan elinvoimaa ja terveyttä. Se on myös henkistä suoritus- ja kestäkykyä (KS s.v. *voima*). Naiseuden representaatio rakentuu tässä niin, että nainen on omana itsenään henkisesti vahva ja elinvoimainen. Lisäksi nainen pystyy voimaannuttamaan sekä itseään että muita; myös muut saavat elinvoimaa hänen ympärillään. Jälleen aineistosta voidaan löytää kuvausta hyvää tekevistä naisista.

Adverbi *aikaisemmin* viittaa menneisyyteen luoden tekstiin viittaushetken (VISK § 1524), jossa kirjoittajan mukaan naisia on neuvottu suhtautumaan miehiin väheksyvästi (esimerkki 15). Tämä luo vastakkainasettelua, sillä kirjoittaja kuvaa naisia nykyhetkessä huomattavan eritavalla ja kehoittaa heitä päinvastaiseen toimintaan. Vastakkainasettelu luo miellelyhtymän yhteiskunnallisesta tilanteesta, jossa naiset ovat alkaneet joko itse väheksymään itseään tai ovat tulleet väheksytyiksi muiden toimesta. Passiivissa kirjoitettu kehoitus jättää auki sen, minkälainen taho on kehottanut naisia lähteä vastakkainasetteluun miesten kanssa. Tekijä jää tällöin taka-alalle (VISK§1313).

Kursivoitu kohta on erityisen huomionarvoinen, sillä siinä vaikutetaan tähän yhteiskunnallisesta kontekstista kumpuavaan tilanteeseen (esimerkki 15). Lauserakenne viittaa siihen, että naiset ovat todella lähteneet hakemaan omaa arvontuntoaan painamalla miehiä alas. Kirjoittaja tekee kuitenkin vahvan väitteen, jonka mukaan *me* naiset emme ole koskaan onnistuneet näyttämään voimakkailta painamalla miehiä alas. Tästä muodostuu se, että jokaisen naisen kohdalla on heikkoutta painaa toisia alas ja voimaa puolestaan se, että nostaa muita. Voiman palauttaminen liittyy myös tiukasti naisiin itseensä, ei muihin – vaikka naiset olisivatkin tulleet väheksytyiksi toisten toimesta.

Aiempien esimerkkien valossa voidaan nähdä se, miten aineistossa esiintyvä voima ei ole itsekästä, vaan epätsekästä ja hyväntahtoista. Naisten ei tarvitse heikentää toisia ollakseen voimakkaita, sillä naiseuteen liittyy sellaisia vahvuuksia, joita miehillä ei ole (esimerkki 16).

16) Miehen ja naisen erilaisuus on voima, joka vahvistaa kumpaakin. – – Voima tuli täydelliseksi heikkoudessa, sillä kumpikin toi käyttöön voiman, joka toiselta puuttui. (37)

Miehen ja naisen erot nähdään aineistossa toisiaan täydentävinä ominaisuuksina, jotka palvelevat molempia (16). Tämän erilaisuuden vuoksi molemmilla on jotain annettavaa. Kirjoittaja tarjoaa siis selitystä voiman merkitykseen ja naiseuteen liittyviin ominaisuuksiin vastakohtien avulla. Tämä on yleinen tapa hahmottaa sukupuoliä (Rossi 2010: 23). Kuitenkin kirja on kirjoitettu kansainvälisesti vaikuttavaksi ja on maailmanlaajuisesti levinnyt, jolloin lukijakuntaa on monesta eri kulttuurista ja arvomaailmasta. Koska kirjoittaja ei avaa tässä kohtaa asiaa enempää, vaikuttaisi hän luottavan siihen, että naiseudessa ja miehisyydessä on jotain niin vahvasti vakiintunutta, ettei naisen ja miehen eroja tarvitse avata enempää. Kielellisistä aineksista näitä eroja ei ole nimittäin löydettävissä. Kuitenkaan sosiaalisessa mielessä sukupuolet eivät ole suoraa synnynnäisesti jotain, vaan muokkaantuvat ja rakentuvat sosiaalisessa ja kulttuurisessa vaikutuksessa (Rossi 2010: 27). Tämän vuoksi miesten ja naisten erot saattavat näyttäytyä hyvinkin erilaisilta lukijasta riippuen.

Myöhemmin kirjoittaja kuvaa voimaa jakamalla lukijoille kohtauksen J.R.R. Tolkienin kirjasta *Taru Sormusten herrasta* (osa 3: *Kuninkaan paluu*). Kohtauksessa taistelulentän keskellä seisoo kuninkaantytär, joka on livahtanut salaa sotaan miehiksi pukeutuneena. Hänen aikomuksenaan oli suojella ja lohduttaa vaaraan joutuneita rakkaitaan. Tytär yrittää päästä kuolevan isänsä luokse, mutta peto estää häntä. Tytär kääsee vihollista väistymään, jolloin peto nauraa pilkallisesti, sillä yksikään elävä mies ei voi häntä kukistaa. Vihollisen edessä ei kuitenkaan ollut mies, ja kun tytär paljasti olevansa nainen, hän voitti. Tähän naisena olemiseen ja sen tunnustamiseen kätkeytyy erilaisia ominaisuuksia (esimerkit 17 ja 18), joita erittelen seuraavissa kappaleissa.

17) Minua kiehtoi **tyttären päättäväisyys** äärimmäisen epätoivon edessä. Kun kaikki näytti olevan menetetty, jokin hänen sielussaan havahtui unesta ja hänen voimansa heräsi. Ihailin tätä naista, joka tahtoi pitää puolensa sanomatonta uhkaa vastaan ja paljastaa naiseutensa. Hän teki kaiken herransa, kunniansa ja perheensä tähden. (44)

18) Näin hänessä **määrätietoisen naisen**, joka soluttautui kutsumattomana mukaan taisteluun ja taisteli suojellakseen sitä, mitä rakasti mutta mitä ei voinut estää joutumasta vaaraan. Rakastin kuvaa silmistä, jotka olivat kovat, vaikka posket olivat kyynelistä märät. Olin löytänyt tyttären, joka oli pukeutunut miehiksi, mutta sai voiton naisena. (45)

Kirjoittaja kuvaa tyttäretä päättäväiseksi (esimerkki 17). Päättäväinen tarkoittaa luonteen lujutta, tarmokkuutta ja horjumattomuutta (KS s.v. *päättäväinen*). Adjektiivi merkitsee myös sitä, että joku pitää puoliaan, joten se sävytyy hyvin vahvaksi ja dynaamiseksi piirteeksi. Kuvauksen mukaan tytär ei ole passiivinen eikä alistuva, vaan luja ja aktiivinen toimija. Myöhemmin kirjoit-

taja kuvaakin sitä, kuinka tytär tahtoi pitää puolensa ja teki sen toisten vuoksi (esimerkit 17 ja 18).

Aineistossa tytärtä kuvataan myös määrätietoiseksi (esimerkki 18). Määrätietoinen tarkoittaa jotakuta, joka on tietoinen päämäärästään ja suuntautuu siihen kiinteästi (KS s.v. *määrätietoinen*). Määrätietoisuus merkitsee myös suunnitelmallisuutta. Kuvatessa naista määrätietoiseksi naiseudelle annetaan useita sellaisia ominaisuuksia, mitä yleisesti ajatellaan menestymisen edellytyksiksi. Aineistossa naisen voima linkittyy vahvasti epäitsekäiseen lujuuteen ja vahvuuteen, joita ohjaa välittäminen. Välittäminen tulee esiin myös kuvauksessa käytetystä nimityksestä: nimityksen *tytär* takana on suhde (KS s.v. *tytär*). Tästä asiayhteydestä muodostuu kuva myös suhdekeskeisestä naisesta. Kirjoittaja korostaa rakastavansa kuvaa tyttärestä, jonka silmissä näkyi vahvuus, vaikka häntä itketti. Näin tunteellisuus ja välittäminen linkittyvät naiseuteen eivätkä sulje voimaa pois. Päinvastoin, aineistossa ne linkittyvät korostetun tiiviisti yhteen. Tästä nouseva naisrepresentaatio kuvaa herkän ja henkisesti lujan naisen. Viimeinen ominaisuus, jonka kirjoittaja linkittää voimaan, on viisaus (esimerkki 19).

19) Jumalan valtakunnassa **viisaus** tekee Jumalan pojista ja tyttäristä **ritareita** ja antaa heille voiman. (122)

Viisaus tarkoittaa järkevyyttä, ymmärtämystä ja syvällistä tietämystä (KS s.v. *viisaus*). Kirjoittajan sanoin viisaus tekee sekä naisista että miehistä ritareita, jotka saavat voiman. Kiintoisaa kohdassa on ritarin mukaan ottamisen merkitys. Ritari oli henkilö, joka oli saanut aatelisen sotilassäädyn. Tuon säädyn vuoksi hänen tuli olla ritarillinen. Ritarillinen tarkoittaa ritari-ihanteiden mukaisuutta, suojelevaa huomaavaisuutta ja kohteliaisuutta erityisesti naisia kohtaan (KS s.v. *ritarillinen*). Viisaus saa aikaan siis huomaavaisuutta ja ystävällisyyttä toisia kohtaan. Tässä kohdassa on hyvä huomioda, että ritarillisuuteen liittyvä kuvaus on tarkoitettu sekä miehille että naisille: molempien sukupuolten tulee osoittaa huomaavaisuutta naisia kohtaan. Viisasta naista kuvataan positiivisia sisäisiä ominaisuuksia omaavaksi, mikä vahvistaa naisrepresentaatiota sisäisesti kauniista naisesta. Aineiston virkkeen sanajärjestys esittää myös ehdollisuutta: ihminen on viisas ollessaan huomaavainen toisia kohtaan ja epäviisas toimiessaan toisin. Tällainen miesten ja naisten viisaus sekä ritarillisuus saavat aikaan elinvoimaa.

4.3 Yhteenkuuluvuusdiskurssi

Yksi kolmesta yleisimmistä aineistossa käytetyistä naisen nimityksistä on Eeva. Vaikka Eeva -nimitys on yksi yleisimmistä naisen nimityksistä, se toistuu suhteellisen harvoin. Huomionarvoista tässä nimityksessä on kuitenkin sen merkitys: Eeva on intertekstuaalinen viittaus Raamattuun, jossa hän on ensimmäinen nainen maailmassa. Tässä kontekstissa Eeva siis kuvastaa jotain alkuperäistä ja kuvaa naisia yleensä. Eevaan viitattaessa puhutaan usein myös Aadamista, Raamatun mukaan maailman ensimmäisestä miehestä (esimerkki 20). Eeva-nimityksen kautta viitataan lähes poikkeuksetta hänen ja Aadamin yhteiseloon: heidän väliseen suhteeseensa ja yhteenkuuluvuuteensa. Näin Eeva-nimityksen ympärille rakentuu yhteenkuuluvuusdiskurssi, joka korostaa naisen ja miehen yhteyttä.

20) **Eeva heijasti ja kuvasi** kaikkea, mitä Adam oli kaivannut mutta ei ollut vielä nähnyt ympäristössään eikä itsessään. (115)

Eevasta puhutaan kaipauksen heijastuksena ja kuvastuksena (esimerkki 20). Heijastus on jotain, mikä palaa rajapinnan kautta takaisin (KS s.v. *heijastus*). Kuvaus on puolestaan ilmentymä tai peilikuvan heijastus (KS s.v. *kuvaus*). Heijastaminen ja kuvastaminen viittaavat siihen, että katsojassa ja katseen kohteessa on jotain samanlaista: vain siten peilikuva voi heijastaa jotain. Kuitenkaan aineiston mukaan mies ei ollut vielä nähnyt ”sitä jotain” itsessään, mikä paljastaa eroavaisuuden; nainen ja mies ovat toistensa heijastuksia, samanlaisia, mutta silti erilaisia.

Raamatun mukaan paratiisi oli paikka, jossa kaikki oli niin kuin Jumala oli alun perin tarkoittanut; se oli paikka, jossa kaikki oli ehdottoman hyvää. Tuon paratiisin kautta aineistossa kuvataan naisen ja miehen välistä suhdetta. Esimerkissä 21 puhutaan siitä, miten tuon tarkoituksen mukaisesti mies suhtautui naiseen.

21) Hän halusi löytää jonkun, jonka kanssa iloitsisi kaikesta ja jakaisi kaiken. Jonkun, joka kukoistaisi hänen rakkaudessaan ja huolenpidossaan ja jakaisi **siksi hänen ilonsa**. Hän etsi **täydentävää** kumppania yhteiseen elämään. Hän etsi **puutarhansa kuningatarta**. (42)

Miehestä puhutaan positiivisesti, ja hänen suhtautumisensa naiseen on melko epäitsekästä: Hän haluaa suoda kaiken omansa naiselle ja jakaa sen hänen kanssaan. Naisesta puhutaan täyden-

tävänä kumppanina yhteisessä elämässä, jossa nainen kukoistaa sen vuoksi, että mies rakastaa häntä ja pitää hänestä huolta. Tässä kohtaa on hyvä huomioida alun kuvaus kunnia kauneutena - diskurssin sisällä, jossa naisesta puhuttiin miehen kohottajana. Miehen saadessa naisen kukoistamaan tuo kuvaus saa lisäyksen vastavuoroisuudesta. Kukoistuksen yhteydessä ilmaistaan myös ehtoa: nainen kukoistaa suhteessa silloin, jos häntä rakastetaan ja hänestä pidetään huolta. Naisesta syntyy kuva, jonka mukaan hän tarvitsee huolenpitoa ja rakkautta. Hän on yhteiselämän täydentävä kumppani, miehen pari.

Kirjoittajan mukaan mies haluaa, että nainen jakaa *hänen ilonsa*. Kiintoisaa on se, miten tässä kohtaa puhutaan yhteisestä ilosta: Ilo on ensin miehen oma, mutta kun nainen yhtyy tähän miehen iloon, se onkin yhteinen. Ei puhuta siis sellaisesta ilosta, jossa molemmilla olisi tasavertaiset omat onnensa, jotka jaetaan. Toisaalta konnektiivi *siksi* tarjoaa mahdollisuuden myös toisenlaiseen tulkintaan: Aluksi miehestä puhutaan niin, että tämä halusi löytää jonkun, jonka kanssa iloitsisi yhdessä ja jakaisi kaiken. Hän rakastaisi naista ja *siksi* tämä jakaisi hänen ilonsa. Konnektiivi ilmaisee kausaalista suhdetta, jossa asioiden välillä esitetään olevan syy-seuraussuhde keskenään (VISK§1128). Konnektiivi vahvistaa tässä yhdessä koettua iloa, jossa naisen vastaus miehen rakkauteen on yhdessä iloitseminen. Tämän avulla rakentuu kuva vastavuoroisesta parista ja naisrepresentaatio miehen parista vahvistuu. Naisesta puhutaan myös niin, että hän täydentää miehen ja naisen yhteiseloä. Täydentäminen on jonkin lisäämistä tai jonkin tekemistä määrältään tai ominaisuuksiltaan täydellisemmäksi (KS s.v. *täydentää*). Nainen tekee siis miehen ja naisen yhteisestä elämästä parempaa.

Naisesta puhutaan *puutarhan kuningattarena* (esimerkki 21). Jälleen aineistossa palataan alkuperäiseen paratiisiin, puutarhaan. Puutarha oli Raamatun mukaan Aadamin hallinnassa ja huolenpidossa. Puutarha edustaa aineistossa siis kaikkea, mitä miehellä on. Tälle kaivataan kuningatar eli naispuolista hallitsijaa. Kuningattarelle voidaan antaa muitakin merkityksiä: Kuningattareksi voidaan sanoa naista, joka on kaunein tai huomattavin jostain syystä. Sillä voidaan merkitä myös muista kauniimpaa tai arvokkaampaa. (KS s.v. *kuningatar*.) Aineiston puitteissa asiaa voidaan tulkita niin, että nainen oli kaikista kaunein ja arvokkain luomus puutarhassa. Tässä aineistosta nouseva representaatio kauniista naisesta vahvistuu ja kuva arvollisesta naisesta alkaa rakentumaan.

Aineistosta nousevassa yhteenkuuluvuusdiskurssissa nainen ja mies korostuvat toistensa pareiksi, joiden on hyvä olla yhdessä. Raamatussa Eeva ja Aadam liittyvät paratiisiin, jossa kristinuskon mukaan kaikki oli niin kuin oli tarkoitettukin (esimerkki 22).

22) Hänen alkuperäinen tarkoituksensa oli tehdä miehestä ja naisesta maan perillisiä ja hoitajia yhdessä, ei toistensa vastustajia. (40)

Aineiston mukaan mies ja nainen kuuluvat toisiaan täydentävään yhteiseloon (esimerkki 22). Heidän alkuperäinen tarkoituksensa oli olla yhdessä ja huolehtia muista: luonnosta ja sen asukkaista. Naisten ja miesten ei kuulunut vastustaa toisiaan eikä nähdä toisiaan vihollisina. Tämä rakentaa naiskuvaa, jossa nainen on miehen pari ja kumppani. Kuitenkin aineistossa viitataan useamman kerran kulttuuriseen kontekstiin, jossa naiset ja miehet näkevät toisensa vihollisina. Tämän vuoksi kirjoittaja pyrkii selittämään naisen ja miehen välistä suhdetta uudella tavalla. Kirjoittajan mukaan Raamattua on ymmärretty ja käytetty väärin (esimerkit 23 ja 24). Myös naisia ympäröivä kulttuuri on rakentanut miesten ja naisten välisiä suhteita vääränlaisiksi (esimerkki 25).

23) **Olen kovin usein** nähnyt Jumalan Sanaa käsiteltävän väärin miesten ja naisten suhteista puhuttaessa. Joko miehiä korotetaan naisten kustannuksella, tai vihaiset ja turhautuneet naiset tahtovat syrjäyttää miehet. (122)

24) **Olemme** tulkinneet Raamattua käskyinä, jotka säätelevät hankalien naisten käytöstä, emmekä neuvoina, jotka opastavat miehiä ja naisia elämään yhdessä. (123)

25) Jos hetkeksi vaientaisimme kulttuurin kohinan, voisimme astua taaemmas ja tajuta, että jokin on hirvittävän väärin. Näyttää siltä kuin joukkueita muodostettaisiin ja pelikenttää tasoitettaisiin valtavaa **“tytöt vastaan pojat”**-ottelua varten. Surullinen totuus on, että tällainen ajattelu **lamauttaa** kummankin puolen ponnistelun tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden puolesta. (39)

Olen kovin usein -ilmaus (23) tuo esille sen, että kirjoittajan väitteet vääristyneistä puheista sukupuolten suhteista puhuttaessa ovat hänen omiin kokemuksiinsa perustuvia. Hän kertoo nähneensä paljon Raamatun väärinkäyttöä. Kuitenkin, kun hän palaa tekstissään ongelman ytimeen, Raamatun tulkinnan virheellisyyteen, hän käyttää muotoa *olemme*. Tällä muodolla kirjoittaja sijoittaa itsensä mukaan tähän väärin tulkitsemiseen, eikä nimeä mitään ulkopuolista tahtoa syylliseksi. Kirjoittaja ja muut *me*-muotoon kuuluvat tekijät ovat Beveren mukaan tulkinneet Raamatun paikkoja käskyinä, joilla säädellään hallitsemattomien naisten toimintaa (esimerkki 24). Omassa teoksessaan Bevere kuitenkin tulkitsee väärinymmärrettyjä kohtia niin, että ne antavat neuvoja naisen ja miehen yhteiselämään. Raamattu ei hänen mukaansa ole väline, jolla halli-

taan naista, vaan ohjeistus, jonka avulla naiset ja miehet voivat löytää onnellisen tavan elää yhdessä.

Kirjoittaja viittaa teoksessaan *menneisiin vääryyksiin* (2010: 38), jotka ovat johtaneet siihen, että sukupuolia rohkaistaan häivyttämään sukupuoleensa liittyviä ominaisuuksia ja näkemään vastakkainen sukupuoli uhkana. Kirjoittaja vertaa tätä toimintaa ”tytöt vastaan pojat” -otteluksi (esimerkki 25). Tämä on yksi harvoista kohdista aineistossa, jolloin kirjoittaja nimeää miehiä ja naisia *tytöiksi* ja *pojiksi*. Tyttö ja poika ovat nais- ja miessukupuolisia henkilöitä syntymästä aikuisikään. Aikuisiän saavuttaminen nähdään täyden kypsyyden saavuttamisena; se, että aikuisia nimetään tässä yhteydessä tytöiksi ja pojiksi viittaa lapsellisuuteen tai ymmärtämättömyyteen. Ymmärtämättömyys liitetään siihen, että se *lamauttaa* kaikkien ponnistelun tasa-arvon puolesta. Lamauttaminen tarkoittaa jyrkkää pysähtymistä (KS s.v. *lamaantua*).

Kirjoittajan mukaan Jumalan puhe eroaa Raamatun virheellisestä tulkinnasta ja kulttuurisista käsityksistä (esimerkit 26 ja 27). Tuon puheen kautta aineistosta nouseva yhteenkuuluvuusdiskurssi korostuu (esimerkki 28).

26) Isän Jumalan puheessa miehessä ja naisessa on jotakin erilaista. Hän ei korosta heidän eroaan, vaan heidän yhteyttään. Hän kutsuu kaksi **tulemaan yhdeksi**. (35)

27) **Emme** ole vihollisia, vaan rakkaita **liittolaisia**. (38)

28) Hänessä miehet ja naiset ovat **riippuvaisia** toisistaan ja kuuluvat yhteen. (123)

Yhteenkuuluvuusdiskurssi korostuu aineistossa niin, että nainen ja mies muodostuvat toisensa pareiksi, toisiaan täydentäviksi, liittolaisiksi ja toisistaan riippuvaisiksi (esimerkit 26, 27 ja 28). Miehen ja naisen tuleminen yhdeksi (26) viittaa siihen, että naisessa ja miehessä on molemmissa omat yksilölliset piirteensä, jotka sopivat yhdistyessään niin hyvin yhteen, että siitä tulee yksi kokonainen. Erot viestivätkin samankaltaisuutta ja tämä samankaltaisuus on se, mitä korostetaan. Naisen ja miehen liittolaisuus (27) merkitsee liittotoveria, -kumppania tai liiton osapuolta (KS s.v. *liittolainen*). Tässä kohtaa kirjoittaja käyttää monikon 1. persoonamuotoa *emme*, liittäen itsensä mukaan tähän vihollisuuden kumoamiseen ja liittolaisuuden korostamiseen. Oletettavasti liittolaisuudella tarkoitetaan aiemmin viitattuihin yhteiseen elämään tai päämäärään, jossa tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus toteutuvat.

Diskurssissa miehistä ja naisista puhutaan samanvertaisina niin, että molemmat ovat toisistaan riippuvaisia (esimerkki 28). Riippuvaisuus tarkoittaa johonkuhun nähden epäitsenäistä, jonkin määräysvallassa olevaa, jonkun alaista tai jostakin riippuvaa (KS s.v. *riippuvaisuus*). Tämän

mukaan naisen ja miehen yhteenkuuluvuus rakentuu siis tasavertaiseksi suhteeksi, jossa molemmat ovat toisistaan riippuvia, määräysvaltaisia sekä toistensa mukaan määräytyviä.

4.4 Tasa-arvoisuusdiskurssi

Tasa-arvoisuusdiskurssilla tarkoitan aineistosta löytyviä ilmaisuja, joissa käsitellään naisen arvoa. Naisen arvosta puhuttaessa naisia nimetään kolmella yleisimmin esiintyvällä nimityksellä: nainen, tytär ja Eeva. Yhdessä nämä nimitykset muodostavat ympärilleen kyseisen diskurssin. Tasa-arvoisuusdiskurssi käsittää alleen myös aiemmin esiteltyjen diskurssien (kunnia kauneutena - diskurssin, voimadiskurssin ja yhteenkuuluvuusdiskurssin) aiheita. Kuitenkin tasa-arvoisuusdiskurssi korostaa naista erityisesti ihmisenä, jolla on yhtä suuri arvo kuin miehelläkin (esimerkit 29 ja 30).

29) Jumalan sana kuvaa kauniin suhteen. **Miksi siis** olemme yrittäneet sen nojalla väheksyä naisia ja **leimata** heidät miehiä vähempiarvoisiksi? (115)

30) Miehet ja naiset ovat samanarvoisia, mutta heitä ei voi korvata toisillaan. (115–116)

Miksi siis -ilmaisu vahvistaa esimerkissä esiintyvien lauseiden välille syntyvää epäloogisuutta (29). Kohdassa puhutaan naisten leimaamisesta miehiä vähempiarvoisiksi. Leimaaminen tarkoittaa jonkin sanomista tuomitsevasti tai halveksivasti. Tuomitseminen puolestaan tarkoittaa paheksumista ja jonkin pitämistä kelvottomana. (KS s.v. *tuomitseminen*). Tässä verbin valinta vahvistaa vähempiarvoiseksi esittämisen negatiivisuutta ja vääryyttä. *Miksi siis* -ilmaisu toimii myös kirjoittajan oman kannan rakentajana, joka on oletettavasti päinvastainen. Hänen mukaansa naiset eivät ole miehiä vähempiarvoisia, vaan samanarvoisia (esimerkki 30). Näin representaatioissa naiset rakentuvat kelvottomien sijasta arvokkaiksi ja miesten kanssa tasa-arvoisiksi.

Miesten ja naisten tasa-arvoisuudesta puhuttaessa aineistossa avataan uudelleen Raamatun kohtaa, jossa vaimoa sanotaan miehen kunniaksi. Asian käsittely aloitetaan tekstissä painottamalla kahta asiaa (esimerkki 31).

31) 1) Naiset ovat **vastaus**, eivät **ongelma** 2) Naisen kuvaaminen miehen kunniana ei mitenkään halvenna eikä väheksy hänen rooliaan tai naiseuttaan. Kyse on **arvon antamisesta** ja kunnioituksesta (s.114)

Raamatun kohdan uudelleen selittäminen viestii mielestäni sitä, että kyseinen Raamatun paikka saattaa olla yksi niistä kohdista, joita on tulkittu virheellisesti. Tähän uudelleen avaamiseen liitetään kaksi asiaa, joista ensimmäinen on muistutus teoksen aiemmassa luvussa selitetystä asiasta; aiemmin kirjoittaja on selittänyt siitä, kuinka naiset ovat vastaus maailmalle, eivätkä ongelma. Ongelmaksi sanominen on viitannut aineistossa sellaisiin kulttuureihin, jotka ovat käsitelleet naisia tarpeettomina tai yleisenä ongelmana. Ongelma tarkoittaa vaikeuksia tai harmia aiheuttavaa asiaa (KS s.v. *ongelma*). Naisen käsittämisen ongelmaksi kirjoittaja kumoaa kuvaamalla naista vastaukseksi. Vastaus on tarpeellinen ja kaivattu ratkaisu johonkin asiaan. Tässä naisrepresentaatio arvokkaasta naisesta rakentuu niin, että naiset ovat tärkeitä ja tarpeellisia.

Toinen asia, mitä kohdassa oikaistaan, on miellelyhtymä, jossa naisen sanominen miehen kunniaksi olisi loukkaus. Aineistossa miehen kunniana pitäminen liitetään kuitenkin arvonantoon (esimerkki 31). Arvonanto on synonyyminen kunnioitus-sanan kanssa, ja tarkoittaa arvossa pitämistä. Arvostusta ilmentää myös naisen vertaaminen kruunuun (esimerkki 32). Kiintoisaa on se, että vaikka naista sanotaan miehen kunniaksi ja verrataan kruunuun hänen päässään, aineiston mukaan naisia ei tulisi määritellä miesten kautta (esimerkki 33).

32) Naista verrataan **kruunuun** hänen päässään. (117)

33) Meidän ei pidä määritellä eikä nähdä naiseuttamme miehen kautta – – Ei Adam osallistunut Eevan luomiseen – hänhän nukkui. (41)

Kruunu edustaa palkkiota ja merkitsee jonkin huippua, huipentumaa tai täydellistymää. Kun naista sanotaan miehen kruunuksi, sillä tarkoitetaan siis jonkinlaista täydellistymää. Tämä voi liittyä miehen elämään tai siihen, että miehestä itsestään tulee täydellisempi naisen ansiosta. Kummalla tahansa tulkintatavalla naiselle annetaan merkittävä arvo miehen elämässä, mikä tukee naisrepresentaatiota arvokkaasta naisesta.

Tästä huolimatta tekstin mukaan naisten ei kuulu määritellä itseään miehen kautta; mies ei ole naisen arvon välittäjä. Tässäkin palataan alkuperäiseen paikkaan viittaamalla Eevan luomiseen. Raamatun mukaan mies ei ollut aktiivinen osallistuja naisen luomisessa. Asiyhteydestä voidaan päätellä, ettei mies ole aktiivinen osallistuja naisen arvon määrittelemisessäkään. Aineistossa naisen arvolle ei nimetä määrittelijää tai asioita, jotka määrittelisivät sen. Tästä päätellen teoksessa rakentuva arvo on jokaisen naisen kohdalla vakio.

Seuraavassa esimerkissä (34) kirjoittaja yhdistää kulttuurin murentumisen siihen, ettei naisia ole arvostettu. Hän myös kehoittaa tai suorastaan vaatii naisia välittämään arvostusta eteenpäin (esimerkki 35).

34) Historia on moneen kertaan osoittanut **epäämättömästi**, että missä **naista** ei arvosteta, rakasteta ja kunnioiteta, siellä kulttuuri on murenemassa.

35) **Naisina** meidän on aika **välittää eteenpäin** kunniaa ja arvoa. (124)

Kulttuurin murentuminen liitetään aineistossa siihen, että *naista* ei arvosteta (esimerkki 34). Sen sijaan, että kirjoittaja olisi valinnut monikkomuodon naiset, hän on valinnut yksikön. Kuitenkin yksittäisen naisen väheksymisen yhteydessä puhutaan kokonaisen kulttuurin *epäämättömästä* murenemisestä. Epäämätön merkitsee täysin kieltämätöntä, kiistämätöntä, selvää ja ehdotonta (KS s.v. *epäämätön*). Näin tekstin mukaan ei ole yhtäkään kulttuuria, joka voisi hyvin, vaikka *naista* ei siellä arvostettaisi. Aineistossa korostuu siis jokaisen yksilöllisen naisen arvostus: ei ainoastaan naissukupuolen yleensä. Naisrepresentaatio rakentuu tässä niin, että naiset ovat yksilöinä arvokkaita. Naisen arvostuksella on merkitystä koko yhteiskunnalle. Tasa-arvoisuusdiskurssi ei ole kuitenkaan aineiston mukaan vain arvonantoa naisille, vaan myös tehtävä (esimerkki 35). Naisten kuuluu yhtäläillä *välittää eteenpäin* kunniaa ja arvoa toisille. Naisesta ei tehdä vain arvon vastaanottajaa, vaan myös sen välittäjä. Eteenpäin välittäminen vaatii kuitenkin sen, että välittäjä on itse saanut kokea sen, mitä lähetetään eteenpäin.

5 PÄÄTÄNTÖ

5.1 Pohdinta ja johtopäätökset

Länsimainen nyky-yhteiskunta on rakentanut erilaisia representaatioita naisesta, naiseudesta ja naisena olemisesta. Naisrepresentaatiot ovat tallentuneet länsimaiseen kirjallisuuteen, jossa kielelliseen ainekseen on jäänyt todisteita siitä, millaisia naiseuden ihanteita ja niiden ilmiä on rakennettu. Nämä todisteet voidaan löytää diskursseista sekä niiden sisällä rakentuvista representaatioista, jotka edustavat ja kuvaavat puhuttavana olevaa asiaa (Paasonen 2010: 40). Tutkimukseni tavoitteena oli tutkia, millaisen naiskuvan Lisa Beveren teos *Naisena olemisen voima* rakentaa. Rajasin aineistoni kandidaatintutkielman suppeuden vuoksi kahteen kirjan lukuun. Tämän rajauksen tein sisällön perusteella niin, että rajattu aineisto rakensi kielellisillä aineksilla teoksen naiskuvaa. Tutkimukseni oli tiukan aineistolähtöinen, minkä vuoksi tutkin teoksen naisrepresentaatioita analyttisen diskurssianalyysin keinoin. Tutkimuskysymyksiäni oli kolme, joista ensimmäinen oli pääkysymys, johon hain vastausta kahden alakysymyksen avulla. Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

1. Millaisia naiseuden representaatioita esiintyy teoksessa?
2. Miten naisia nimetään ja kuvataan?
3. Mitä kuvaukseen sisällytetään ja mitä jätetään pois?

Aloitin aineiston analyysin tutkimalla laaja-alaisesti niiden teoksen kohtien kielellisiä piirteitä, jotka kuvasivat naista. Tästä tarkensin analyysiani niin, että pystyin nostamaan kyseisten kielen aineksien avulla rakentuvia representaatioita ja diskursseja. Halusin tutkia diskurssien avulla hahmottuvia naisrepresentaatioita niiden kuvausvoiman vuoksi. Sosiaaliseen todellisuuden vaikuttamisen lisäksi kielellä ja siinä olevilla diskursseilla on voima kuvata asioita totena. (Hall 1997: 24–25). Vaikka analyysini perusteella voidaan sanoa, että teoksessa rakentuva naiskuva on hyvin positiivinen ja suhteellisen monipuolinen, on silti tärkeää muistaa näidenkin representaatioiden rajallisuus. Aineistosta nousi neljä hallitsevaa diskurssia, joissa tietyt naisen nimitykset ja representaatiot toistuivat. Löytämieni diskurssien avulla toin esille teoksessa rakentuvia

naisrepresentaatioita. Kyseiset diskurssit nimesin seuraavasti: kunnia kauneutena -diskurssi, voimadiskurssi, yhteenkuuluvuusdiskurssi ja tasa-arvoisuusdiskurssi.

Analyysistani voidaan havaita se, että naista kuvataan aineistossa limittäin eri diskurssien sisällä. Tämä kertoo siitä, että aineistosta nousi sellaisia toistuvia kuvauksia, jotka rakensivat teoksen naisrepresentaatioita. Kunnia kauneutena -diskurssi jaotteli analyysissani niitä kohtia, joissa naista luonnehdittiin kunnian kautta kauniiksi sekä ulkonäöllisesti että sisäisesti. Kauneuteen liittyvässä naiskuvauksessa yleisin naisen nimitys oli sävyltään neutraali ja hyväksyttävä *nainen*. Ilmenemisympäristönsä vuoksi neutraalin nimityksen kautta rakentui kuitenkin positiivinen naiskuva. Ulkoista kauneutta ilmennettiin aineistossa niin, että nainen on kaunis naiseutensa vuoksi. Asiayhteyksien, määrällisesti tekstissä ilmenemisen ja kuvaukseen valittujen sanojen merkityksien perusteella voidaan sanoa, että sisäinen kauneus oli aineiston naiskuvassa kuitenkin huomattavasti korostetumpi. Sisäinen kauneus nousi ominaisuudeksi, joka näkyi kunnian kautta niin, että se sai ympärillään positiivisia asioita aikaan. Aineistossa luotiin naiskuva, jossa nainen on ensisijaisesti sisäisesti kaunis ja toissijaisesti, mutta poikkeuksetta ulkoisesti kaunis.

Suhteutettuna aiempaan tutkimukseen, aineistosta rakentuva naisrepresentaatio kauniista naisesta on mielenkiintoinen. Tiainen (2009) tehdyssä tutkimuksessa saadut tulokset ovat nimittäin vahvasti eriävät tämän tutkimuksen kanssa. Tiainen tarkasteli tutkimuksessaan *Cosmopolitan*-lehden luomia naisrepresentaatioita ja havaitsi, että siinä korostetuina asia oli juuri naisen ulkonäkö. Tähän ulkonäköön asetettiin tiettyjä vaatimuksia ja tavoitteita. Oman tutkielmani tuloksien valossa voidaan sanoa, että aineistosta rakentuvalla naiselle ei ollut muita kauneuden vaatimuksia kuin naiseus. Lisäksi tutkimani teos korosti naista sisäisesti kauniina jättäen ulkonäköasiat taka-alalle. Mustosen (2015) tutkimassa *Girls* -sarjassa naiset liittivät itseensä negatiivisia ominaisuuksia, mikä myös on vahvassa kontrastissa *Naisena olemisen voima* -teoksen kuvauksen kanssa. Myös Äyräväisen (2013) tutkimuksessa naisen ulkonäköä korostetaan naista määrittäväksi tekijäksi. Tutkimuksessaan Äyräväinen tarkasteli japanilaisessa *Hotaru no hikari* -sarjassa esiintyviä naisrepresentaatioita. Tässä suhteessa oman tutkimukseni tulokset ovat päinvastaisia Äyräväisen tutkimustuloksien kanssa: sarjan naiset määräytyivät ulkonäön mukaan, kun taas *Naisena olemisen voima* -teoksessa rakentuneet naiset määrittivät kauneuden.

Nainen on kuvattu tutkimassani aineistossa myös henkisesti voimakkaaksi ja välittäväksi. Tämä kuvaus rakennettiin vahvasti intertekstuaalisuuden varaan. Lisäksi kuvaa rakensivat kielellisillä valinnoilla rakennettu viittaushetki ja kuvaukseen valitut sanat sekä niiden merkitykset.

Tytär -nimitys naisesta kietoutui vahvasti voimadiskurssiin kuuluvaksi. Voimadiskurssin sisälle hahmottui kuva vahvoista naisista, jotka ovat suhdekeskeisiä ja välittäviä. Tällaisten representaatioiden vastaanottajiin teoksessa rakentuva naiskuva vaikuttaa oletettavasti positiivisesti, sillä voimadiskurssin sisälle rakentuva naiskuva on selkeästi vastarepresentaatio: aineiston mukaan naisia on aiemmin kuvattu heikoiksi, mikä on saanut aikaan inhoa omaa sukupuolta kohtaan. Tähän teoksen kontekstiin liittyen diskurssin alle rakentui myös hieman erilainen naisrepresentaatio, joka toimi aineistossa pohjana aiemmin mainitulle naiskuvalle. Tämä representaatio ilmensi naisia, jotka ovat unohtaneet voimansa eivätkä ole omia itsejään. Voima viittasi tekstissä naisena olemiseen ja tuo naiseus rakentui aineistossa unohdetuksi tai alikäytetyksi.

Nimesin yhden teoksesta nousseen diskurssin yhteenkuuluvuusdiskurssiksi. Sen avulla halusin kuvata sitä, millaisia naisrepresentaatioita aineistosta syntyi miehen ja naisen välisessä suhteessa. Diskurssin sisällä naisia nimettiin intertekstuaalisella viittauksella Eevaksi, Raamatun mukaan ensimmäiseksi naiseksi. Aineistosta nouseva miehen ja naisen suhde rakennettiin vastavuoroiseksi kumppanuudeksi. Samaisessa yhteydessä luotiin naisrepresentaatio tasavertaisesta miehen parista sanavalintojen, niiden merkityksien ja konnotaatioiden sekä intertekstuaalisuuden avulla.

Luontevasti yhteenkuuluvuusdiskurssin rinnalle nousi aineistosta myös tasa-arvoisuusdiskurssi. Diskurssin sisällä naista nimitettiin kaikilla kolmella teoksessa yleisimmin esiintyvillä nimityksillä: nainen, tytär ja Eeva. Katson tämän kietovan jokaisen aineistossa kuvattun naisen tiiviisti tähän tasa-arvoisuusdiskurssiin. Tulkintaani vahvistaa myös se, että aineiston tekstissä naisen arvoa kuvattiin yksikössä eikä monikossa. Tämä korosti naisen yksilöllistä arvoa, joka rakentui teoksessa vakioksi. Teoksessa kuvattiin myös monin paikoin naisen ja miehen välistä tasa-arvoisuutta. Sanavalintojen ja kuvauksen avulla naisrepresentaatio rakentui yksilönä arvokkaaksi, miehen kanssa tasa-arvoiseksi naiseksi. Dryerin (1992) mukaan kulttuuriset representaatiot vaikuttavat siihen, miten todellisuudessa ihmisryhmiä kohdellaan (Paasonen 2010: 40–41). Niinpä tässä kohdin teoksen kulttuurinen representaatio individualistisesti arvokkaasta naisesta ja tasa-arvoisesta sukupuolesta rakentaa myös tasa-arvoista todellisuutta, jossa molemmat sukupuolet voivat nähdä ja kohdella toisiaan arvostavasti.

Kiintoisaa diskurssissa oli se, että siinä kuvattiin paikoin naisen arvoa korostetun itsenäisesti: tekstistä nousseen väitteen mukaan miessukupuolta ei tullut ottaa mukaan naisen arvon määrittelyyn. Mikäli tämä olisi toteutunut, olisin voinut nimetä diskurssin arvollisuusdiskurssiksi.

Katsoin kuitenkin tarpeelliseksi nimetä diskurssin tasa-arvoisuusdiskurssiksi, sillä todellisuudessa naissukupuolen arvosta keskusteltiin tekstissä pääosin yhdessä miessukupuolen kanssa. Tämän voidaan nähdä olevan ristiriidassa aiemmin aineistosta nousevan väitteen kanssa. Rossin (2010: 23 & 27) mukaan tällainen vastakkainasettelu on kuitenkin yleistä sukupuolista keskustellessa, sillä ihmisten käsitykset sukupuolirooleista ovat hyvin vakiintuneita.

Mielestäni on syytä pohtia teoksesta rakentuvan naiskuvan vaikutusta laajempaan kokonaisuuteen. Samalla kun tietty nimitys, ilmiasu tai edustaja esittää jotakin, se edustaa aina myös itseään suurempaa kokonaisuutta (Paasonen 2010: 40). Kokonaisuuden lisäksi representaatiot edustavat myös kokonaista kategorialla, sillä jokainen kielellinen valinta sijoittuu johonkin kategorioiden järjestelmään (Fairclough 1997: 143). Äyräväisen (2013) tutkimuksessa tutkija arvioi japanilaisen Hotaru no hikari -sarjan naisrepresentaatioiden paljastavan myös japanilaista naiskuvaa. Omassa tutkimuksessani kirjoittaja viittaa teoksessaan huomattavan usein Raamattuun. Tästä päätellen *Naisena olemisen voima* -teos omaa kristillisen arvopohjan, jolloin siinä rakentuneet naisrepresentaatiot voivat kertoa jotain myös kristillisestä naiskuvasta. Tulee kuitenkin muistaa, että aineistonani oli yksittäinen teos, josta analyysin kohteena oli kaksi lukua. Liian suurina oletuksina ja yhteyksiä ei näin ollen pidä tehdä. Kuitenkin kielen ollessa sosiaalista toimintaa ja sen rakentaessa sosiaalista todellisuutta, voidaan todeta teoksen naiskuvan vaikuttavan lukijoiden käsityksiin kristillisestä naisesta tai jopa kristinuskosta yleensä.

5.2 Arviointi ja jatkotutkimusideat

Valitsin tutkimukseni teoriataustaksi analyttisen diskurssintutkimuksen sen aineistolähtöisyyden vuoksi. Koska tutkimustani ei ohjannut lähtöajatus valtasuhteista, teoriataustan valinta tuntui hyvin luontevalta ratkaisulta. Myös naiseuden tutkiminen kielen analysoinnista representaatioihin on mielestäni osoittautunut onnistuneeksi ratkaisuksi. Tutkimani teoksen kieli oli hyvin runsasta, tyylliltään värikästä ja sanarikasta, jolloin analyysini kiinnittyi luonnollisesti muun muassa sanavalintojen useisiin merkityksiin, konnotaatioihin ja asiayhteyksiin. Näen aineistoni rajauksen olleen myös täsmällistä kandidaatintutkielmaa ajatellen. Koen tehneeni aineiston rajauksen niin, että se sopi määrällisesti suppeaan tutkielmaan antaen silti suhteellisen kattavaa käsitystä teoksen naisrepresentaatioista.

Analyttisessä diskurssianalyysissä vaarana on liiallinen sisällön kuvaaminen. Tällöin analyysin kiintopiste saattaa hämärtyä kielenaineksien tarkastelusta aineiston pintapuoleiseksi kuvaamiseksi. Koen tiedostaneeni tämän ja tehneeni kielilähtöisen analyysin. Tämä oli mielestäni tärkeää myös tutkimukseni objektiivisuuden vuoksi. Tietyllä tavalla jokaisessa tutkimuksessa sovelletut teoriataustat ja analyysimenetelmät muuntuvat täysin objektiivisista hieman subjektiivisiksi, sillä analyysi ja tuloksien tulkinta ovat tutkijan varassa. Tiedostin tutkimusta tehdessä oman kulttuurisen taustani ja sukupuoleni nostaman haasteen objektiivisuuteen liittyen. Tämän tiedostamalla ja pysyttelemällä täsmällisesti kielen aineksien analysoimisessa pystyin mielestäni saavuttamaan mahdollisimman suuren objektiivisuuden tutkimuksessani.

Teoksessa ilmenevä intertekstuaalisuus Raamattuun tarjoaa mielestäni mielenkiintoisen jatkotutkimusmahdollisuuden. Tutkimaani aineistoa ja Raamattua voisi nimittäin verrata keskenään niiltä osin, missä ne kuvaavat naiseutta. Uskon, että näiden kahden aineiston vertailu tuottaisi kattavaa kuvaa kristillisestä naiskäsityksestä ja -kuvasta. Toisaalta vertailua voisi tehdä myös samantyyppisten aineistojen välillä joko niin, että molemmat aineistot sisältävät kristillisen arvopohjan tai niin, että toista teosta pohjaa jokin eri ideologia tai uskonto. Tutkimustani voisi jatkaa myös niin, että se laajentuisi multimodaalisuutta käsitteleväksi: Beveren teosta voisi tarkastella yhdessä hänen pitämiensä puheiden kanssa.

LÄHTEET

- Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas 1966: *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Helsinki 1994: Gaudeamus Oy.
- Fairclough, Norman 1992: *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- 1997: *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- Gee, James Paul 1999: *An Introduction to Discourse Analysis*. New York & London: Routledge Taylor and Francis Group.
- Hall, Stuart 1997: *Representation: Cultural representations and signifying practices*. London: SAGE Publications.
- Jokinen Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016: *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- 2004: *Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet*. Jokinen Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (toim.) *Diskurssianalyysi: teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* s. 17–41. Tampere: Vastapaino.
- 1999: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.
- Koivunen, Anu 1995: *Isänmaan moninaiset äidinkasvat*. Turku 1995: Suomen elokuvatutkimuksen seura.
- Kontula, Tytti 2001: *Menestyvä nainen. Naistenlehti Glorian sisällön naiskuva*. Maisterintutkielma. Jyväskylän viestintätieteiden laitos.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2017. - <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/> 14.4.2017
- Mustonen, Tiina 2015: *Who are the ladies? : Womens representations and identity construction in the HBO series Girls*. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.
- Paasonen, Susanna 2010: *Sukupuoli ja representaatio*. – Tuula Juvonen & Leena-Maija Rossi & Tuija Saresma (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 39–49. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Rossi, Leea-Maija 2010: *Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin*. – Tuula Juvonen & Leena-Maija Rossi & Tuija Saresma (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 39–49. Tampere: Vastapaino.
- Tiainen, Minna 2009: *Behind the Cosmo-girl: Women's representations and the brand of Cosmopolitan magazine*. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.
- Tiittula, Liisa 2010: *Johdatusta kääntämiseen ja käännöstieteeseen*. Helsingin yliopisto. - <http://www.helsinki.fi/saksa/johdatustakaantamiseen/saksa-johdatustakaantamiseen.pdf/> 17.4.2017
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <http://scripta.kotus.fi/visk> 14.4.2017.
- Äyräväinen, Katri 2013: *"Kuin kuivunut kala." Naiseuden diskurssi japanilaisessa Hotaru no hikari -televisiosarjassa*. Maisterintutkielma. Jyväskylän historian ja etnologian laitos.

Aineistolähteet

Bevere, Lisa 2010: *Naisena olemisen voima*. Jyväskylä: KKJMK. s. 25–46 & s. 114–124.